

MILAN KUNDERA PTÁKOVINA

divadelní hra

Praha 1968

Dvě motta

Jdi!

Karel Čapek: Matka

A řekl Pilát: Co je pravda?

Evangelium svatého Jana

Předseda — asi čtyřicátník
Ředitel — asi čtyřicátník
Eva — dvacet, pětadvacet
Růžena — žena na pomezí nechutnosti a přitažlivosti
Matka
Žák — dospělý herec v dětském oblečení napovídá-
jícím patnáct, šestnáct let
Prušánková — vychrtlá pětáctičátnice
Tělocvikář
Učitel kreslení
Starý učitel
Ostatní učitelé
Školnice
Mladík s dlouhými vlasy
Ostatní mladíci s dlouhými vlasy

I. JEDNÁNÍ

1. ČÁST

(Škola — pokoj předsedovy matky)

1. obraz

Někde na boku je černá plocha, kde jsou umístěna školní hesla; mezi nimi je volný prostor, kam posadí napříe ředitel obrazy, jenž se stane podnětem zápletky. Někde na druhém konci jesůitě, snad vyvýšeně, je pokoj předsedovy matky, který je zatím neovšlen. Když se otevře opona, na jesůitě jsou seřazeni učitelé k slavnostnímu aktu, jimž kontrolá každé vyučování na této škole.

ŘEDITEL (v ruce má rákosku, přistoupí novšalautně k řadě): Výuce zdar!

UČITELÉ (unisono): Zdar!

ŘEDITEL: Skončil opět jeden den výuky. Školáci odešli domů k obědu a my opouštíme nyní tuto loď moudrosti, abychom užili poctivého odpočinku. Učitelé! Musíte být vzorem! Jací jste vy, taková bude i mladá generace. (Obrací se k učitelce asi čtyřicetileté, vychrtlé, znatně šeredně) Jak to zas stojíte, Prušánková! Když celá příští generace dívek vypadala jako vy, národ se přestane množit. Kdo vás česal? Vypadáte jak... Jak má vypadat učitel!

PRUŠANKOVÁ (oddaně): Prosím šik!

ŘEDITEL: Ovšemže šik. Kdybyste nebyla tak ohavná, poslal bych vás klečct. Ale trápit šeredky mě nebaví.

TĚLOCVIKÁŘ (se hlátí)

ŘEDITEL: No prosím.

TĚLOCVIKÁŘ: Mám návrh. Bylo by velmi prospšné, kdyby se učitelé mohli rozeznávat i v mi-moškolním životě a byli i tu zavázáni k důstojnému chování. Mám návrh, abychom měli jednotnou čepici.

ŘEDITEL: Učitel kreslení!

UČITEL KRESLENÍ: Zde!

ŘEDITEL: Připravte na příště návrh čepice.

UČITEL KRESLENÍ: Prosím, dovolil jsem si... (vystupuje horlvě z řady maje v rukou velkou roli papíru)

ŘEDITEL: Jak to stojíte!

Příběh hry se odehrává v třech prostorech: předevšim v hlavním, víceméně volném prostoru, který předstáváje v prvním jednání šolu, v druhém pak také prostředí svatby, prostředí dialogu Eva — ředitel apod., potom dva konkrétnější menší prostory: pokoj předsedovy matky a pokoj předsedovy. Še nutno, aby všechny tyto tři prostory byly ustavečně simultánně přítomny: tj. i tehdy, když se ději odehrává ve škole, musíme tušit na obyčklém místě pokoj předsedovy matky apod.

Děj se odehrává ve dvou jednáních, mezi nimiž je možno tušit časovou mezeru, dejme tomu týdu či několika týdnů. Obě jednání jsou rozdělena na tři části, které představují souvislé časové celky. Navazování obrazů v jednotlivých částech musí mít tedy velmi plynulý ráz.

UČITEL KRESLENÍ (vospřimuje se do pozoru, pokračuje): ...dovolil jsem si již návrh navrhnout.
ŘEDITEL (bez valného zájmu): Ukažte.
UČITEL KRESLENÍ (rozbaluje roli papíru): Základem mého návrhu je prosím vojenská čepice se šiltem. Šiltem má být naznačeno, že i učitelé jsou jedna velká armáda...

ŘEDITEL (bez valného zájmu): Znamenitě.
UČITEL KRESLENÍ: Na šiltu bude kovový štítek, na němž bude veliké U a veliké ČE.
ŠKOLNICE (před chvílí se objevila na scéně a pozoruje s despektem učitele): Čepice, to jo, ale takhle zahradu vyplet, to nei Už to říkám roki
ŘEDITEL (Školnici): No tak, paní školnice, neruš-

tel
ŠKOLNICE: Samej plevel! A kdo to má dělat?
ŘEDITEL (k učitelé kreslení): Pokračujte.
UČITEL KRESLENÍ: Veliké U a veliké ČE. Tato písmena jsou, prosím, volena velice důvtipně. Můžeme je chápat jinak jako zkratku slova učitel, jgdnak však též jako imperativ: uč!

ŘEDITEL: Vy jste velice důvtipný člověk. (Přistoupí k němu a krouží mu přátelsky nosem) Zarádíte se! (Učitel kreslení se zarádí a ředitel pokračuje se stále vospřazující ruce a ředitel je jednoho po druhém šarce) Pořád se tu moc kradel! Kdybyste uměli tak učít, jako umíte krást, z naší školy by vycházeli sami Sokratové! (U jedné hezké učitelky objevuje nádražnou housku křídý) A jeje! Evička nám rozkrádá majetek! Taková krásná žlutá křída! To bude jedna rána liskovkou přes zadek, že Evičko?
EVA: Nic jsem nezvala! Tu křidu jste mi podstrčili!

ŘEDITEL: Že by váš ředitel byl takový uličník? (K učitelám) Podstrčil jsem něco paní učitelce?
UČITELÉ: Ne!
ŘEDITEL: Tak, Evičko, čelem vzad. (Eva se odírá čelem vzad) Sehnout! (Eva se sehná. Ředitel jí jemně vyzvedne sukni a plácne rukou přes zadek) Čelem vzad. A příště by to bylo už liskovkou. A na holou. Tak pozor! (Učitelám) Můžete jít. (Učitelé se chytí rozpřchnout) Hergot, co to je? Copak jsme holubník? (Učitelé strnou) Tělocvikáři!

TĚLOCVIKÁŘ: Pozor! Vlevo v bok! Pochodem pochodí! (Učitelé odcházejí)
ŘEDITEL: Abych vás nenechal zpívat!

2. obraz

ŘEDITEL (osami na scéně): To se ví, že nenechám. Jsem rád, že vás už neslyším. (Odchází loučavě a zastavuje se před tabulí s hesly; je upoután heslem KUPREDU) Kupředu... kde to je? Kupředu je všude. Kupředu - to je úplně prázdna abstrakce... Já mám taky rád abstrakce. (Nakreslí žlutou křidou, kterou vzal Eva, na prázdné místo na tabuli šikmou čáru) Šikmá čára. K ní zrcadlový protějšek. (Kreslí druhou šikmou čáru, takže vznikne tvar A) Jáka krásná a jednoduchá symetrie! Když tento útvar znovu zrcadlově zdvojíme, vznikne uzavřený tvar. (Kreslí třetí šikmou čáru) Už na nejstarší zdobené kosti z paleolitu, na té slavné kosti z Laugerie Basse objevuje se tento prazákladní ornament. (Kreslí čtvrtou šikmou čáru, takže na tabuli je žlutý kosotverec) A už paleolitický člověk cítil, že v tomto útvaru je nejdůležitější střed. A ve chvíli, kdy ho označil (kreslí doprostřed kosotverce kolmou čáru) přestává být tento tvar prázdnou abstrakcí a znamená náhle zcela konkrétní věc. Ale zároveň si ponechává i nadále takovou obecnost, že kromě této věci znamená i mnoho dalšího, například chut na tuto věc. Ale tou studenou geometrickou strohostí označuje vzápětí i pošetilost té chuti a tedy i naši necht. A samozřejmě nevztahuje se tože ženy jsou našim životem, vztahuje se tedy k celému našemu životu, znamená lidské bytí samo. Ale tou studenou geometrickou strohostí naznačuje hled také i naše základní zklamání a znechucení z bytí a tedy celou podstatnou ošklivost bytí...

(Během ředitelova monologu se ozve hluk pokoj předsedovy matky; takto vplývá do tohoto obrazu následující. Je vidět předsedu a jeho matku)
PŘESEDÁ: Maminko, maminko, tak mi porad.
ŘEDITEL (pozoruje obrazec téměř naděně): Jak obošazná, jak smysluplná abstrakce! (Odchází)

3. obraz

MATKA: Jo, synáčku, tady je každá rada drahá. PŘESEDÁ: Je fakt, že mám Růženku rád. To je fakt.
MATKA: Bohužel.
PŘESEDÁ: Ale taky je fakt, že jí vůbec nevším.
MATKA: Taky jí není co věřit.

PŘESEDÁ: Tak mám se ženit nebo ne?
MATKA: Jo, tady je každá rada drahá.
PŘESEDÁ: Ale já takhle nemůžu žít! Dostávám dopisy! Každý den dostávám dopisy! Člověk nemůže žít bez jistoty. To přece nemůže!
MATKA: Dokud máš maminku, nemusíš se zabát. A měl bys už jít pěkně spát. (Jevuše se zatím od)

PŘESEDÁ: Já zůstanu u tebe. Já bych se dnes sám doma bál.

4. obraz

Je ráno, žáci s aktovkami na zádech a s krátkých kalhotkách přicházejí do školy a s nimi i učitel. Všichni se zastavují a trnou před strašlivým obrazcem na tabuli.

NĚJAKÝ UČITEL: No to je hrůza!
JINÝ UČITEL: Někdo se sem musel v noci vloupat!

STARÝ UČITEL (smaží se svým tělem zakrýj obrazec, ale je příliš malý, svedá ruce): Ten obrazec je přece nutno rychle odstranit! Vždyť tu jsou děti (Volá na Průšankovou) Paní kolegyně! Vy jste větší! (Chce ji táhnout před obrazec)

PRUŠANKOVÁ (se brání): No dovolte! Na takové místo?

STARÝ UČITEL: Je to v zájmu dětí! (Smaží ji před tabulí a volá na jakéhosi žáka) Chlapče! Hou-

bu a hadi!

ŠKOLNICE: Opovrže se to smazat!

STARÝ UČITEL: Jsou tu děti, paní školnice! (Objeví se ředitel) Pane řediteli, viděl jste to již?

ŘEDITEL (Průšankové): Odstupte! (Velice překvapen) Ale! Co to vidím. To je přece...
STARÝ UČITEL: Ano, pane řediteli, to je přece nutno ihned smazat!

ŠKOLNICE: Když to smažete, jak můžete vyšetřit, kdo to namaloval?
 UČITEL KRESLEŇÍ: Ano, to je pravda!
 ŘEDITEL (starému učitel): Vidíte! To vás nena- padlo? Obrázek musí být samozřejmě zachován kvůli vyšetření pravdy.
 ŠKOLNICE (útočí na starého učitele): Kdo má na- plno smazávat stopy, nemá asi čisté svědomí!
 STÁŘÍ UČITEL: No dovolte! Vy myslíte, že já!
 UČITEL KRESLEŇÍ (starému učitel): Máme oči otevřené!
 (Zasvození)
 ŘEDITEL: Vyučování začíná! Marš do učeben!
 (Učitelé se rozcházejí)
 ŠKOLNICE (řediteli): Ale, ale! Tady má zas někdo moc naplno s vyučováním. A tohle se nechá jen tak?
 PRUŠANKOVÁ: Pane řediteli! Měla by se zřídit vyšetřovací komise!
 ŠKOLNICE: A mělo by se zařadit, aby tohle nikdo nesmazal!
 ŘEDITEL: Tělocvikáři!
 TĚLOCVIKÁŘ: Zde!
 ŘEDITEL: Zařídte, aby byla před obrazcem během celého vyučování stráž složená vždy ze dvou žáků vyššího ročníku. Stráž se budou střídát po hodi- ně. Rozuměl jste?
 TĚLOCVIKÁŘ: Provedu! (Odběhne)
 ŘEDITEL: Jste spokojený?
 PRUŠANKOVÁ (exaltovaně): Ano! Jste náš ge- nerál! Náš maršál! Náš generalisimus! Ještě vy- šetřovací komisi!
 TĚLOCVIKÁŘ (vedle dvou žáků pochodovalým krokem k obrazci): Levá, levá, levá. Zastavit stát. Čelem vzad. Pozor. (Řekni) Zde budete stát jako vojáci a strážit tento znak, aby se ho nikdo netkl. Ručiče mi za něj hlavou. Rozuměli?
 ŽÁCI: Rozuměli!
 TĚLOCVIKÁŘ: Je devět hodin. Střídání po hodi- ně. Rozuměli?
 ŘEDITEL (tělocvikáři): Líbíš se mi sokole. Ustanovuju tě předsedou vyšetřovací komise. Paní učitelka Prušanková bude členkou.
 PRUŠANKOVÁ: Děkuji!

nemužu vydržet. (Položí sluchátko a dítavě strádání stráž před obrazcem opět nastává)
 TĚLOCVIKÁŘ: Řediteli, nezlob se, že popouštím srdci! Ale ten pohled! To nejsou žáci! To je voj- sko! To jsou blamisté rytíři!
 PŘESEDÁ (úpř): Vždyť já ji miluji!
 TĚLOCVIKÁŘ: Míň se chce zpívat, řediteli! (Zpěv lá, la, la...)
 PŘESEDÁ (křičí): Já ji miluji!
 TĚLOCVIKÁŘ (zpěv): Zpívejte se mnou.
 (Všichni zpívají na la la la)
 PŘESEDÁ: Maminečko, co mám dělat? (Pláče)
 TĚLOCVIKÁŘ: Řediteli, nezlob se, že ti tykám, ale je dvanáct. Čas nám tak krásně letí. Jdi jim zavelet rozchod. Budou na to pamatovat celý život.
 MATKA: Pojď se vyplakat, synáčku. (Pokoj matky se zvolna zatmívá)
 ŘEDITEL (k žákům): Je konec vyučování, hoši. Děkuji vám.
 TĚLOCVIKÁŘ: Ředitel nemá rád velká slova, hoši, ale víte, co to znamená, když vám řekne, že vám děkuje.
 ŘEDITEL: Padla. Rozchod. Běžte k obědu, hoši.
 (Všichni hoši i Prušanková, tělocvikáři, odcházejí, eventuálně zpívajíce)
 ŠKOLNICE (řediteli): Vy se mně docela líbíte.
 ŘEDITEL (smutně): Opravdu?
 ŠKOLNICE: Vy je aspoň umíte stisknout. Ale neza- pomněte taky na tu zahradu. (Odchází)

5. obraz
 ŘEDITEL (smutně): Tak já se jim opravdu líbím. (Pak se louká sám se šlohy a zase se zastavuje před tabulí, na které je nakreslen obrázek. Vytahuje křídlo a kreslí před obrazec rovníčko. Pak podstupuje zase přistupuje a před rovníčko dělá svým písmem píse slovo ŘEDITEL. Teprve pak si všimne, že po celou dobu kdesi ho pozoroval. Je to učitelka Eva
 ŘEDITEL (přítmě): Co tady děláte?
 EVA: Dívám se na vás.
 ŘEDITEL: Je dávno po vyučování.
 EVA: Opravovala jsem ve sborovně písemky.
 ŘEDITEL: Politováním hodná horlivost.
 EVA: To věčra jste maloval taky vy?

ŠKOLNICE (s pohrdáním): Tihle tak něco vy- šetří.
 ŘEDITEL: Školnice je druhou členkou komise. (Pokoj předsedy matky se osvětlí. Je tam vidět matku a předsedu)
 PŘESEDÁ: Maminko, tak mi proboha porad.
 ŘEDITEL: V komisi mají ženy většinu. To je zá- ruka, že se bude vyšetřovat s fanatismem patřičně nerozumným.
 (K obrazci přichází dítavým pochodem další dvo- jice. Stráž se hluchě vyměňují)
 PŘESEDÁ: Porad mi, co mám dělat.
 MATKA: Dala bych si na ni pozor. Mňe se vůbec nelíbí.
 ŘEDITEL: Zitra zahájíte činnost.
 MATKA: Ono se nadarmo neříká: Která se moc stojí, nevalně pak kojí.
 ŘEDITEL: Budu osobně kontrolovat vaši práci.
 PŘESEDÁ (zoufale): Ale maminečko, když já ji miluji!
 PRUŠANKOVÁ (s exaltací): Pro vás, pane ře- diteli, všechny tyhle ty (ukazuje na obrázec) na celém světě zníчим, smažu, utřu, podupuji
 ŠKOLNICE (napodobuje Prušankovu): Utřu, podu- pu.
 (V pokoji předsedy matky zavoni telefon)
 (Stráž před obrazcem se opět hluchě vyměňují)
 ŠKOLNICE (pokračuje): Nechtěla byste se raději vyřadit na zahrádě? Je tam plevele...
 MATKA (bere sluchátko): Tady je maminka pana předsedy.
 UČITEL KRESLEŇÍ (s telefonní budce někde stra- nou jeví): Zpravodaj dvacet tři.
 (Předseda bere od matky sluchátko)
 PŘESEDÁ: Předseda.
 UČITEL KRESLEŇÍ: Zpravodaj dvacet tři. Ve škole se objevila nehlušná křesba.
 PŘESEDÁ (bez zájmu): Cože?
 UČITEL KRESLEŇÍ: Křesba ženského pohlaví, prosím!
 PŘESEDÁ: Čeho?
 UČITEL KRESLEŇÍ: Ženského pohlaví!
 PŘESEDÁ (úpř): Ženského pohlaví! Maminko, maminko, ať m-ji nepřipomínají, vždyť já to už

ŘEDITEL: No jo. Ale ne abyste to na mně řekla.
EVA: Prosim vás. Jednak by mi nikdo nevěřil a za druhé byste se mnou pěkně zatočil.

ŘEDITEL: Co bych taky mohl jiného dělat.
EVA: A za třetí mi vůbec nevádí, že se takhle bavíte.

ŘEDITEL: Ne?

EVA: Bavilo vás způsobit tenhle rozruch, že?

ŘEDITEL: Ani ne. Vůbec jsem nemyslel na to, co z toho bude. Prostě jsem si to nakreslil.

EVA: Ale to je ještě lepší! Když dovedete napsat tohleto, to znamená, že máte ještě jinou tvář než tu, kterou známe.

ŘEDITEL: Ano, to znamená, že mám dvě tváře.
EVA: Jak jste šťastný. Kdo si to dnes může dovolit?

ŘEDITEL: Já vím.
EVA: Mit dvě tváře, to je víc než mít dvě gáže. To je víc než mít dvě auta.

ŘEDITEL: Ano, to je luxus.

EVA: Dnes už mají dávno všichni jen tu horší tvář. A vy jste si zachoval i tu lepší.

ŘEDITEL: Děkuju vám.

EVA: Ani nevím, která z těch tváří vám lépe sluší.

EVA: Když jste maloval ten kosočtverec, musel jste být báječný. Jako kluk.

ŘEDITEL (polichceno): Ano?

EVA: Ale když jste ten přísný, rigidní...

ŘEDITEL (napovídat): Nelidský...

EVA: Nelidský...

ŘEDITEL (napovídat): Sprostý...

EVA: ...sprostý,

ŘEDITEL (napovídat): Sadistický...

EVA: ...sadistický ředitel, to jste taky báječný!

ŘEDITEL: Ano?

EVA: Anoi

ŘEDITEL: A víte proč? Protože i když jsem přísný, rigidní, nelidský, sprostý a sadistický ředitel, přitom celé té škole vůbec nerozumím! Já vám přísahám, že neznám jednoho žáka jménem Nevím, kde kdo z vás učí a co učí. Já vůbec nevím, kolik má naše škola tříd, nevím vůbec nic. Ale o to mi právě jde: nic nevědět - a přitom tvrdě vládnout.
EVA: Ale to umí ledaskdo.

ŘEDITEL: Jo, ale nevědomky. Kdežto já úmyslně.

leznou!

Ne z nouze, ale pro svůj plezír. Protože nic neberu a nechci brát vážně. (Zarazí se) Ovšem - máte pravdu, toho se právě bojím, že nakonec třeba přece jen není velký rozdíl mezi mnou a mezi jinými. Na to jsem právě myslel, když jsem tam k tomu (ukáže hlavou směrem k namalovanému obrazci) připsal sebe. Já se totiž bojím, že ta moje původní, tedy dejme tomu ta lepší tvář se mi už taky pomalu ztrácí pod tou druhou. Vám všem to může být přece docela jedno, jestli to myslím vážně nebo ne, když vás sekýruju a vyplácím rákoskou. Jaký je rozdíl mezi tím, jestli jsem rigidní doopravdy a jestli jen naoko? Rozdíl je jen v mé nevědomosti. Ale ta je tajná! Na tu není vidět! Je to tedy rozdíl nepostřehnutelný. Neviditelný. Ale je neviditelný rozdíl ještě vůbec rozdíl?

EVA: Ale mně se zdá, že jsem ho viděla, ten rozdíl. Mně se vždycky zdálo, že to, co nám ze sebe ukazujete, nejste vy celý.

ŘEDITEL (vážně): Ano? (A hned s obavou) Ale není to zas moc poznat?

EVA: Ale ne, nebojte se, ostání to nepoznali, ale já jo, když jste mě vždycky vyplácel rukou přes zadek, tak jste přitom mluvil přísně, ale vyplácel jste mě něžně a když jste mi vždycky podstrčil křidu a říkal, že kradu, já jsem věděla, že je to legrace a jenom pro nás dva a už jsem se na to pokaždě těšila.

ŘEDITEL (naděně): Vy jste to poznala?

EVA: Poznala.

ŘEDITEL: My jsme si rozuměli?

EVA: Ano.

ŘEDITEL: Děkuju vám. To je totiž můj strach.

Když mě budou všichni vidět jako jednoho ze svých, nebudu nakonec opravdu jeden z nich? O koho se bude opírat moje jinakost? Čí oči mi ji potvrdí?

EVA: Moje, moje, moje.

ŘEDITEL: Anebo jiný strach. Co když najednou zapomenou, že dělám komedii a začnu ji brát vážně tak jako všichni? Což když vás budu sekýrovat a mrskat s plným vnitřním přesvědčením? To by bylo nejstrašnější, co by mně mohlo portkat. Kdyby mi zbyla jen jedna tvář.

EVA (exaltovaně): Ne, to se vám nemůže stát!

ŘEDITEL: Ty věšíš v mé dvě tváře?

EVA: Věřím?

ŘEDITEL: Opravdu?

EVA: Opravdu. (Libá se)

2. část

(Prostor školy - pokoj předsedy matky)

1. obraz

(Pokoj předsedy matky. Předseda a matka)

PŘESEDÁ: Maminko, tak mi porad, co mám udělat. Představ si, dnes mi zase přišel dopis. Hůlkovými písmeny. Poslouchej. (Čte dopis.) Vážení pane předsedo. Nosíte už parohy tak vysoké, že letadla musí zdláky obléhat naše město, aby o ně neztroskotala...

MATKA: Letadla že musí kvůli mému synovi obléhat město? Kdo ti tohle píše?

PŘESEDÁ: Nějaký zbabělec, který se bojí podělat. A takovéhle dopisy dostávám každý den. Lidi mě nemají rádi, maminko. Protože o nich moc vím.

MATKA: To lidi nemají rádi.

PŘESEDÁ: Lidi mají rádi tmu. A já jsem světo. Já jsem světo a všechno vidím.

MATKA: Lidi jsou závistiví.

PŘESEDÁ: Ach, co mi mají závidět. Víam, mám všechno, obdiv, úctu, moc, slávu, ale to nejdůležitější mi chybí: obyčejná malá lidská jistota. Matka, já jsem jí věřil, ale já už jí nevěřím. Možná, že jsou to jenom pomluvy. Ale co když je to pravda? (Hned si namítá) Moji zpravodajové mi ovšem tvrdí, že Ruženka se na-nižkeho ani nepodivá.

MATKA (s opovržením): Ti tvoji zpravodajové. Jsou to flinkové jako dnes všichni.

PŘESEDÁ (úžasně): Myslíš? (Vzdychne) Já vím. Co nevezmu sám do ruky, nejde. Dal bych je někdy nejraději všechny ztlouct. Ale i to bych musel sám. Já ti mám někdy takovou chuť je ztlouct!

MATKA: Tak se mi líbí!

PŘESEDÁ: Tlouct, tlouct, tlouct.

matka a syn pro otce - život se jinde

MATKA: Když ti byly tři roky, postavil ses jednou i tatínkovi. Táto, já ti dám psáč hubu... (Dojate)

Ty nevíš, jak jsem tě za to tehdy milovala. (Žvoni telefon. V telefonní budce učitel křeslení)

MATKA (bere sluchátko): Tady maminka pana předsedy.

UČITEL KRESLENÍ (v budce): Zpravodaj dvacet tři.

PŘEDESDA (bere sluchátko): Předseda.

UČITEL KRESLENÍ: Zpravodaj dvacet tři. Podávám zprávu o situaci ve škole.

PŘEDESDA (bez zájmu): Mluv.

UČITEL KRESLENÍ: Ke křesbě ženského pohlaví, kterou jsem včera hlásil, přibýlo rovnítko a slovo ředitel.

PŘEDESDA: Že jako... ředitel...? (Učehčine se)

UČITEL KRESLENÍ: Včera útok na naši morálku, dnes útok proti řediteli. A proti komu zítřka?

PŘEDESDA: Máš pravdu, příteli. Děkuju ti. (Převrže se)

že je Růženka úplně nevinná.

MATKA: Ještě jsem žádnou nevinnou neviděla.

PŘEDESDA: Možná, že jenom já ji podezírám.

Maminko, někdy mi napadá, že jsem podezřívavý.

Možná, že vidím nepřátele tam, kde vůbec nejsou.

Ale kdo se mi může divit —? Svět, maminko, to je taková ohromná mašina o milionu šroubků a stačí jeden ten šroubek vyndat a celý stroj je zničen.

MATKA: To jsi řekl dobře.

PŘEDESDA (povzbušen): A proto lidé, kteří vydávají šroubky, jsou stejní zločinci jako vrahové!

Protože není rozdíl mezi šroubkem a celou mašinou. Buď je v pořádku všechno, nebo není v pořádku nic.

MATKA: Je to tak, synáčku.

PŘEDESDA (víc a víc povzbušen): Jestli je na světě jedna jediná žena, která nasazuje svému muži parohy, pak mohou všechny ženy nasazovat parohy. A kdyby to byla opravdu jen jedna jediná žena a kdyby žila třeba někde v Tramárii, tak je můj úhlavní nepřítel, protože mi bere jistotu — i Růženu... Ó jak by se na světě krásně žilo. Kdyby si to chtěli všichni uvědomit. A nic bychom nepotřebovali. Vůbec nic. Jeden velký vynikající filosof, myslím anglický, ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

ne-li dokonce rakouský,

žil například v sudu. V obyčejném sudu. A byl šťastný. A teď si představ, že přijde takový nějaký chuhgán a na ten sud mu nakreslí ženského pohlaví.

A ten filosof ztratí náhle jistotu, štěstí i sud. (Křičí) Ale to at si dělají v Rakousku a ne u nás!

MATKA: Líbíš se mi!

PŘEDESDA: Já to nedovolím, maminko, já to nedovolím!

MATKA: Jdi! (Libí ho na čelo a posílá ho do boje)

2. obraz

Předseda jde do školy; obchází zvolna celé jeviště a zatím se odehrává tato scénka ve vyšetřovací komisi mezi ředitelům, tělocvikařem, školnicí a Průšankovou.

SKOLNICE: Já nevím, proč by se měli vyšetřovat jenom žáci. Co učitelé?

ŘEDITEL: Učitelé byli odedávna nejvíce prasáci.

PRŮŠANKOVÁ: Ale pane řediteli! To písmo je přece dětské!

ŘEDITEL: A vy byste neuměla napodobit dětské písmo? (Průšanková mlčí) No odpovězte! Uměla nebo ne? (Průšanková mlčí) Jestli nebudete odpovídat, dostanete rákosku!

PRŮŠANKOVÁ (v exaltaci vstane se židly): Ano, ano, nebudu odpovídat!

ŘEDITEL (zanechuceně): Ne ode mne. Nechám vás zřezat školnici.

PRŮŠANKOVÁ (v pláči): Vy mě nenávidíte. (Moztím přehlé předseda kolem jeviště, pročel kolem obrazce střeženého dvěma studenty, prohlédl si nápis a vchází teď k vyšetřovací komisi)

3. obraz

Ředitel a členové komise povstávají, ale předseda je srazí, aby mlčeli.

PŘEDESDA: Vím vše. (Podává se na ředitele a uchechtně se) Přátelé, chtěl bych, abychom se nesmlí. Není to vůbec k smíchu.

TĚLOCVIKÁŘ: Pane předsedo, chtěl bych vás informovat, že vyšetřování je v plném proudu.

ŘEDITEL: Kolega tělocvikař je, pane předsedo, výtečný organizátor, on navrhl jednotný kraj pro

žactvo, jednotnou čepici pro učitele a je vedoucím vyšetřovací komise.

PŘEDESDA: Nepřijel jsem poslouchat chvály, přišel jsem, poněvadž se hněvám.

TĚLOCVIKÁŘ: Pane předsedo, my slibujeme vám dopisy. Mnoho dopisů, které se mně vůbec nelíbí. Já vím, nemusí to být všechno pravda, ale ono není špatné, aby na něm nebylo pravdy trochu.

Přítel, mé životní poslání je dát lidem jistotu. (S vnitřní opravdovostí) A řeknu vám otevřeně: Sám ji přitom nemám. (Zamyšleně) Ale to je právě spolu vzájemně spojeno. Osud mi dopřeje mé vlastní jistoty, až já ji zaručím všem. Přítel, vždyť řekněme si to upřímně. Některé ženy jsou kurvy. Ale podívejme se počtve na dno svých duší. Co prout tomu děláme? Vy tu například učíte děti různým vědám. Ale co děláte pro to, aby vám ty děti nemalovaly sprosté kresby po zdech a nepářily se vám pod lavicemi? Vzdělání je hezká věc, ale úplně pro kočku! Já jsem znal jednu paní, ta nevěděla, co je jedna a jedna — a přesto byla celý život paní! Tak je to. Clovké netouží po vědění, ale po jistotě. Jinak nemůže být šťastný. A já vám to řeknu otevřeně. Uplně upřímně. (Dostává se do rozliostnělého tranau) I já chci být šťastný! Vždyť já jsem úplně obyčejný člověk jako vy všichni! Já jsem jeden z vás! A právě proto, přátelé, já navrhuju ten nejpřísnější trest! Já navrhuju, aby vlnkovi byly uřezány uši!

ŘEDITEL: Uši?

PŘEDESDA: A proč ne uši?

TĚLOCVIKÁŘ: To je pravda. Proč ne uši?

PŘEDESDA: Je to možná přísný trest.

PRŮŠANKOVÁ: Ale spravedlivý.

PŘEDESDA: Ale spravedlivý. Ovšem, přítelé, je vina jenom na tom, kdo ten nápis psal? (Rozhlíží se téžavě po přítomných. Pak) Není.

TĚLOCVIKÁŘ: Není.

PRŮŠANKOVÁ: Není!

PŘEDESDA: Není. Zlo musíme vyhubit s kořeny. Víte, já nemám nic proti tomu, že se píše. Ať se píše, pánové, jen ať se píše, ale nezapomeňte přitom na to, že kdyby toho člověka nenaucili psát, on by to nikdy nenaapsal. Já proto navrhuji, aby

Soběcký sebe zahrnu

kollekt. vlna

v případě, že viníkem je žák, byl přísně potrestán i jeho učitel.
ŠKOLNICE: To ti tleskám, předsedo.
PŘEDESDA: Já navrhuju deset ran lískovkou na holou. To je trest, který tu zavědli už dávno pan ředitel a já myslím, že je to dobrý trest.

ŘEDITEL: Tresty, které nám doporučil pan předseda, jsou znamenité. Ale dovolte mi otázku. Co když tříčlenná komise, kterou jsem ustanovil, viníka nevyptává?
TĚLOCVIKÁŘ: Slibujeme, že —
ŘEDITEL: Sliby chyby. Když ho nevyptává, já navrhuji, aby místo viníka byl trestán každý člen komise a to rovněž deseti ranami lískovkou na holou.

ŠKOLNICE: Cože? Taký mně?
PŘEDESDA: Je rovnost.
ŘEDITEL: Návrhy trestů přijaty. Přejí vám mnoho úspěchů. A marš vyšetřovat! (*Vyhání komisi. Před-
seda s ředitelom osamí*)

4. obraz

PŘEDESDA: Velice vynikající trest, rána lískovkou. Chrtěl jsem vám už dávno blahopřát. Opravdu velice vynikající. (*Rozpačíť*) Dostal jsem takový nápad. Co kdybych, pro zvýšení vážnosti trestu, vykonal trest lískovkou já sám?

ŘEDITEL: Vážnost trestu by to jistě velmi zvývedlo. Ale nesnížilo by to naopak vážnost vašeho úřadu?

PŘEDESDA: Ale jakápak vážnost úřadu! Jsem člověk jako vy. Pokud něco znamenám, tedy jen jako zástupce obyčejných lidí.

ŘEDITEL: To jste krásně řekl.
PŘEDESDA: Uchopím-li tedy do ruky lískovku, dávám tím symbolicky najevo, že jsem jedním z vás.

ŘEDITEL (*se zamyslí*): Nesouhlasíte?
PŘEDESDA (*ro obavách*): Nesouhlasíte?
ŘEDITEL (*nakloní se důvěrně k předsedovi*): Vy byste si rád (*naznačuje šlehnutí*)... Fízli, co?

PŘEDESDA (*důvěrně*): Jo.
ŘEDITEL: Na holou prdel, co?
PŘEDESDA: Strašně.

ŘEDITEL: Tak jo.
PŘEDESDA: Zařídíš to nějak, že?

ŘEDITEL: Bez obav.
PŘEDESDA (*podívá mu ruku*): Tak zlat, příteli!

(*Odhází*)

5. obraz

Z druhé strany přichází Eva.

EVA: Tak jak se všechno vyvíjí?
ŘEDITEL: Výborně! Zítra náš předseda vlastnoručně zřeže lískovkou tělocvikáře, školnici a Průšankovou na hole zadky. (*Zaujímá tou předsedatvou, zanevíně*) Představ si. Zvučný kotel paní školnice. Napjaté struny tělocvikářovy. Dvě sinutné klávesy paní Průšankové. A předseda jako veliký Xylofonista vyluzuje svými údery božskou hudbu na tento trojhlavý nástroj!

EVA: Já tě mám tak ráda, ty můj intrikáne!
ŘEDITEL: Viš co Evičko? Tys ještě nebyla nikdy u mne... (*Eva mlčí*) Ty nechceš?

EVA: Chci. Ale ty jsi velký děvkař. Říká se, žeš měl čtyři sta žen.

ŘEDITEL: Čtyři sta? To jsou řeči. A kdyby. Co má člověk na tomhle světě dělat rozumnějšího, než?

EVA: Nevím.
ŘEDITEL: Ostatně, když jsem měl čtyři sta žen, mám už před sebou jen jedinou možnost změny. Zůstat jen u jedné ženy. Pojd. Zítra ve škole tě omluví a můžem spát až do jedenácti.

3. ČÁST

(*Prostor šlohy*)

1. obraz

Na scéně sedí vyšetřovací komise.

Eva a ředitel přicházejí spolu na jeviště, loučí se, Eva mizí někam dozadu, ředitel jde k vyšetřovací komisi.

ŘEDITEL: Tak fachtit, fachtit! Rátoska se nad vámi vznášá jak archandělův meč!

TĚLOCVIKÁŘ: Už jsme skončili, pane řediteli.

PRUŠANKOVÁ: Pracovali jsme celou noc a celé odpoledne.

ŘEDITEL: Jak to, skončili?

TĚLOCVIKÁŘ: Viník je odhalen.

ŘEDITEL (*nedůvěřivě*): A kdopak to je?

TĚLOCVIKÁŘ: Jeden darobný žák.

ŘEDITEL (*s posměchem*): A důkazy?

TĚLOCVIKÁŘ: Bylo zjištěno, že tento žák zůstal do večera dne poškode, protože zkazil v hodině

kreslení čtyři výkresy.

ŘEDITEL: Po škole? A kdo to může dosvědčit?

TĚLOCVIKÁŘ: Učitel kreslení.

ŘEDITEL: To pořád není důkaz, že to opravdu

napsal.

TĚLOCVIKÁŘ: Přiznal se.

ŘEDITEL: Poslyšte, dejte si pozor! Mě za nos tahat nebudete!

PRUŠANKOVÁ: Ale on se opravdu přiznal!

ŘEDITEL: Předvést!

TĚLOCVIKÁŘ (*volá*): Žáci!

ŘEDITEL: Já vám dám, vy podvodníci! Bojíte se

rány, co?

ŽÁK (*přichází*): Tak co, kluku, tys napsal, že já jsem

tamhleta věc? (*Žák mlčí*) Tak odpověz!

ŽÁK: Ano, napsal.

ŘEDITEL: Cožel... (*Členům komise*) Vypadněte! Vyšetřím si ho sám!

2. obraz

ŘEDITEL: Tak, kluku, aby bylo jasno. Já vím, žeš to nepsal.

ŽÁK: Psal.

ŘEDITEL: Aha. A proč.

ŽÁK: Tak.

ŘEDITEL: Ty takové kosočtverce rád čmáráš?

ŽÁK: Ano.

ŘEDITEL: A proč jsi mne přirovnával ke kosočtverci?

ŽÁK: Tak.

ŘEDITEL: To mě tak nenávidíš?

ŽÁK: Ano.

ŘEDITEL: Nekecej. Vidím tě poprvé v životě. Jsi mi lhostejný jak vzduch. Doufám, že já tobě

Sadek Luman

taky. Byli jsme jeden pro druhého krásná kulatá mla a ne kosočtverec. Měl sis toho vážít, hlupáku. Ale dobře. První den tedy kdosi namaloval kosočtverec. Další den k tomu kdosi připojil mé jméno. Ty jsi byl po škole ten první den nebo ten druhý den?

ŽÁK: Ten druhý.

ŘEDITEL: Tehdy jsi tedy namaloval ke kosočtverci mé jméno. Ale kdo namaloval kosočtverec?

ŽÁK: Já.

ŘEDITEL: Taky? A jak?

ŽÁK: Počkal jsem tajně ve třídě...

ŘEDITEL: Školnice po vyučování prohlíží třídy.

ŽÁK: Ta? Ta nic nedělá.

ŘEDITEL: No dobře. A pak? Jak ses pak dostal ze školy? Škola se zamyká.

ŽÁK: Počkal jsem do rána.

ŘEDITEL: Kde?

ŽÁK: Ve třídě.

ŘEDITEL: Kde spals? Pod lavicí? Na stupínku?

ŽÁK: Na lavici.

ŘEDITEL: Dobře se ti spalo?

ŽÁK: Dobře.

ŘEDITEL: A to víš, že je pro viníka už určen trest?

ŽÁK (*poněkud zaražen*): Ne.

ŘEDITEL: Je.

ŽÁK: Jaký?

ŘEDITEL: Dost zlý. (*Žák je zjevně polekán*) Tak co, budeš ještě lhát?

ŽÁK: Řekli mi, že trest se mi odpustí, když se přiznám.

ŘEDITEL: Kdo ti to řekl?

ŽÁK: Tělocvikář.

ŘEDITEL: Řeči. Nikdo ti nic neodpustí. A i když sis myslel, že ti ten trest odpustí, proč ses přiznával k něčemu, cos neudělal?

ŽÁK: Byl jsem opravdu ten den poškolet!

ŘEDITEL: Ale neudělal to!

ŽÁK: To nemůžu nijak dokázat. V tu dobu jsem byl ve škole jen já.

ŘEDITEL: Ale tys to neudělal. A tebe nezajímá, kdo to asi opravdu udělal?

ŽÁK: Já.

ŘEDITEL: Ty jsi idiot.

ŽÁK: Nejsm, pane řediteli. I vy přece musíte uznat, že komise uvážovala logicky. Je mnohem pravděpodobnější, že jsem to udělal, než že jsem to neudělal.

ŘEDITEL: Chceme zjistit pravděpodobnost nebo pravdu?

ŽÁK: Co je to pravda, pane řediteli? Všechny lidské jistoty jsou, prosím, jenom pravděpodobnosti. Ze se dočítáte přísahy dne, že vůbec zitra vyjde slunce, to všechno jsou jenom pravděpodobnosti, prosím. To byste měl vědět, prosím.

ŘEDITEL: Ty jsi nejenom idiot, ale i učenec.

ŽÁK: Pane řediteli, vždyť to pochopíte. Kdybych tvrdil, že jsem to neudělal, nikdo mi neuvěří, řeknou, že lžu a potrestají mne mnohem víc. Takhle jsem sice vinen, že jsem to nakreslil, ale každý musí uznat, že mluvím pravdu a to je pro mne velká mluvní výhoda.

ŘEDITEL: Ty jsi nejenom učenec, ty jsi i světec!

ŽÁK: Nežlobte se, pane řediteli, ale s vámi je těžká domluva. Pochopíte, prosím vás, že je úplně jedno, jestli jsem to psal nebo ne. Rozhodující je, že to na mne padlo. Nemyslete si, já jsem taky nejdřív zapíral. Ale pak jsem pochopil, že je to zbytečné. A že vlastně nejmoudřejší je úplně zapomenout, že jsem v tom nevině.

ŘEDITEL: Takže ty už věříš, žeš to opravdu napsal.

ŽÁK: Já jsem se, pane řediteli, nejdřív trápil, když mě obvinili, ale pak jsem se smířil s tím, že jsem to opravdu udělal. A to byla nejednou ohromná úleva. Cítil jsem se najednou klidný a vyrovnaný. Já v tom nevidím nic dobrého užít se pak po celý život křivdou. To prosím opravdu nikam nevede. Komise viděla že se jí snažím vyjit vstříc. Stal jsem se jim nakonec docela sympatický. To je pro mne moc důležité, abych jim byl sympatický. Prosím vás, nenavádějte mne k ničemu. Já musím taky myslet sám na sebe.

ŘEDITEL (*prosebně*): Ty hlupáku, já bych moc nerad viděl, jak trpíš. Na to já nejsem, to mi nedělej. Proto tě prosím: Řekni jim pravdu!

ŽÁK: Co je pravda?

ŘEDITEL: Ty filosofe, ty Piláte, pravda je, že lžeš!

ŽÁK: A copak vy jste nikdy nelhal?

ŘEDITEL: Ale ve svůj prospěch, ty hovado, kdežto tobě uřežou uši! (*Křičí*) Uřežou ti uši! Tvá jediná záchrana je mluvit pravdu, pravdu, pravdu!

3. obraz

Vstupuje předseda v doprovodu tělocvikáře, Průšankovy a školnice

PŘESEDÁ (*k řediteli*): Gratuluji. Dostal jsem už podrobné zprávy. Všechno vím a gratuluji. (*K školnici*) To je viník?

TĚLOCVIKÁŘ: Ano, to je on.

ŘEDITEL: Není to tak jisté. Vyslychal jsem ho sám a všechno popřel.

PRUŠANKOVÁ: Pane řediteli! Vy chcete kryt zločin!

TĚLOCVIKÁŘ: Nám se přiznal. Podepsal proto-kol.

PŘESEDÁ: Tak co, psals to nebo ne?

ŽÁK: Prosim, psal.

ŘEDITEL: Je to idiot.

PŘESEDÁ: Myslí, že to není idiot. Má odúševnělou tvář a dokonce i brejle.

PRUŠANKOVÁ: Musíme k svému zármutku přiznat, že tento žák kromě tělocviky a kreslení byl opravdu nejlepší z celé školy.

TĚLOCVIKÁŘ: Primus!

PŘESEDÁ (*s nedůtkavostí*): Ano, ano, ale měli byste předvést ještě druhého viníka, už o něm taky vím, všechno vím a moc se těším, totiž abych nezapomněl, pan ředitel měl včera znamenitý nápad...

ŘEDITEL: Nápad?

PŘESEDÁ (*ukazuje rukou švihnutí*)

ŘEDITEL (*nesoustředěně*): Ano, napadlo mne, že by bylo výborné, kdyby se mrskáčho trestu ujal sám předseda.

KOMISE: Bravo!

ŘEDITEL: Přispěje to k důstojnosti trestu a celá škola ten den zapíše zlatými písmeny do svých análů.

PŘESEDÁ (*na komizi*): Tak a teď ji přivedte!

4. obraz

ŘEDITEL: Pane předsedo, je to všechno docela zmatečné. Ten chlapec to neudělal.
PŘESEDÁ: Jak to?
ŘEDITEL: On je úplně nevinný.
PŘESEDÁ: Ale všechny důkazy jsou proti němu.
ŘEDITEL: Důkazy jsou proti němu, ale neudělal to.
PŘESEDÁ: Ale vždyť se přiznal! Sám jste to slyšeli!
ŘEDITEL: Přesto to neudělal.
PŘESEDÁ: A jak to můžete vědět?
ŘEDITEL: Protože jsem to udělal já.
PŘESEDÁ: Vy?
ŘEDITEL (*s usilovnou odvahou*): Já. Ano, já.
PŘESEDÁ: No počkat. Záhne žerty.
ŘEDITEL: Opravdu já.
PŘESEDÁ: Ale v tom nápisu se přece říká, že vy jste...
ŘEDITEL (*hrdě*): Ano.
PŘESEDÁ: A to jste psal vy sám o sobě?
ŘEDITEL: Ano.
PŘESEDÁ: A proč?
ŘEDITEL: Protože jsem si to opravdu myslil.
PŘESEDÁ: Poslyšte, na hlouposti nemám čas. Tohle si vymýšlejte jinde. Vy chcete prostě zachránit toho kluka, co?
ŘEDITEL: Ano. Chci ho zachránit, protože je nevinný.
PŘESEDÁ: S tím přestaňte. Ten kluk to udělal. To vědět všichni a vy také.
ŘEDITEL (*po chvíli odvahy*): Tak pane předsedo, řeknu to teda úplně otevřeně.
PŘESEDÁ: To je správně! Otevřeně!
ŘEDITEL: Úplně upřímně!
PŘESEDÁ: No! Upřímně!
ŘEDITEL: Ten kluk to samozřejmě napsal. Ale já osobně nechci, aby byl potrestán.
PŘESEDÁ: A proč?
ŘEDITEL (*vymýšlí si*): Mám určité vztahy k jeho rodině.
PŘESEDÁ: Příbuzný...
ŘEDITEL: Ne.
PŘESEDÁ: Tak jaké vztahy?

ŘEDITEL (*Evě*): Co ty tu děláš?
TĚLOCVÍKÁŘ: To je třídní učitelka sedmá cé, odkud je náš provinilec.
PŘESEDÁ (*rozrušen*): Já vím, já všechno vím, vím, vím už od rána.
ŘEDITEL: Já idiote!
PŘESEDÁ (*tělocvikářovi*): Čtěte!
TĚLOCVÍKÁŘ (*ste z papíru*): Přitomný žák zneuctil mravy a urazil čest pana ředitele. Komise rozhodla potrestat ho uřezáním obou uší. Jeho učitelku nazýváje pak vyplatit deseti ranami liskovkou na holou zadnici. Pro zvýšení vážnosti potrestá učitelku sám předseda.
PŘESEDÁ: A žaka potrestá sám ředitel. (*Řediteli požádá nožik*) Tu máte nožik. A podejte mi prut. (*Ředitel vzdá*) No tak! (*Ředitel pomalu předává předsedovi prut*)
TĚLOCVÍKÁŘ: Pane předsedo, pane řediteli, trestajte! (*Předseda odvádí Evu na vyvýšené místo, které může být také zakryté, takže mrskači asi může být neviděni anebo viděni jen v siluetě podle libosti ředitra*)
6. obraz
ŘEDITEL (*křičí ve velkém vzteku na žáka*): Ty idiote! ty Sokrate! Tohle, jsi spiskal ty!
PŘESEDÁ (*na místě trestání*): Vyhrňte si prosím sukni!
ŘEDITEL: Tohle já mám slyšet? Tohleto já mám poslouchat? (*Kope žáka do zadku, pak běží ke gongu a tluče na něj*) Nástup!
PŘESEDÁ: Ted stáhneme kalhotky...
ŘEDITEL: Nástup všech učitelů! (*Učitel se sblíží a ozývá se první zápní Evy. Její úpění se bude v libovolných intervalech ozývat po celý tento obraz a bude přivádět ředitele do čím dál zuřivějšího stavu*) Hergot, rychle nástup! (*Tělocvikářovi*) Kde seš, ty ripstole!
TĚLOCVÍKÁŘ: V zástup za mnou zařadit!
ŘEDITEL: Vy kšindle učitelská! Vy křída! (*Ukazuje na žáka*) Tohleto vychováváte! A zahrada je plná plevele! Když neumíte učit, budete plejtl!
ŠKOLNICE: No konečně!
ŘEDITEL: Čelem vzad! Zohnout! Plejtl!

5. obraz

Přichází vyšetřovací komise a vede s sebou Evu.

TĚLOCVIKÁŘ: Čelem vzad! Zohnout! (Kada učitelé se obrátili čelem vzad a vystrčila do hledí zádky)

ŘEDITEL (tělcvikárovi): Ty taky. (Tělcvikář se zohýbá. Školnice zatím přistupuje k tabuli a chce smýt houbou kosočtverec s nápisem. Ředitel si toho všimne) Necháš to!

ŠKOLNICE: Zločinci jsou dopadení!

ŘEDITEL: Já ti dám! Jediné pravdivé heslo mezi všemi těmi blbostmi! Zohnout a plejt!

ŠKOLNICE: Já?!

ŘEDITEL: Ty! Zohnout! Plejt! (Školnice se zarázuje k učitelům a vystrkuje obrovitý zadek do publika)

Jenom takhle vás všechny snesu. Když na mne neklapají vaše huby. A nemrkají vaše oči. A nevidím vaše hlavy, ve kterých máte místo mozku ohryzek z hrušky. (Jednomu učitel) Budeš plejt pořádně! (Kope ho do zadku. Pak se obrací k žákovi a bere ho za ruku) Vidíš je, ty Herakleite? Kvůli těmhle těms lhal! (Ukazuje na tělcvikářův zadek) A to-muhles věřil, že ti zachráni uši. (Kope do tělcvikářě. Žákovi) Kopni si taky. (Žák se zaráhá. Ředitel křičí) Kopnout! (Žák kope tělcvikáře do zadku)

Tohle kolovadlo si myslíš, že tě uchrání trestu? Znovu! Kopnout! (Žák nesmle kope) Pořádně! (Žák kope) Znovu! (Žák kope) A bys viděl, na jakém písku jsi stavěl svůj hrad, ty Empedokle!

(Náhle jiným, mírným, ale zářným tónem) Ale nic si z toho nedělej. No bože, uši. Kdyžs je viděl. Hrozně ti odstávají, jako by už samy chtěly pryč z tvé hlavy. Nic si z toho nedělej. Vypadají na tobě jako ucha na hrnci. Když jdeš, nabírají vzduch a brzdí tě v chůzi. A chytají ze vzduchu spoustu slov a všechna ta slova padají do tvé hlavičky a hlavička je pak strašně těžká na tvém křehoučkém tělčku.

Ani nevíš, jak ti bude krásně bez uší, ty malý Anaxagoro. (Zařve) Kleknout! (Žák si kléká před ředitelem a ten mu dvěma mocnými pohyby řže uši. Žák příkerně zakřičí.)

7. obraz

Eva vychází z místa trestání na scénu. Jde těžce. Za ní jde předseda s rákoskou. Předseda má nejistý krok jako ho mraží muži po velké erotické únavě. Jde podél

II. JEDNÁNÍ

1. ČÁST

(Prostor školy — pokoj ředitele)

1. obraz

Situace jako na začátku prvního jednání; učitelé jsou seřazeni k zásvětnému aktu dne.

TĚLOCVIKÁŘ: Pozor! (Učitelé se napřímí)

ŘEDITEL (netečně): Zdar!

UČITELÉ: Zdar.

UČITEL KRESLENÍ: Prosím mám návrh!

ŘEDITEL: Jo? Škoda, že mě nezajímá. Rozchod a běžte domů.

PRUŠANKOVÁ: A co šacování?

ŘEDITEL: Co je vám po tom! Řekl jsem rozchod! (Učitelé stojí v pozoru na místě a ani se nehnu)

JEDEN Z UČITELŮ: Rozuměli jste?

ŘEDITEL: Ani mne nenapadne.

PRUŠANKOVÁ: Pane řediteli! Už měsíc jste nepoužil rákosky!

TĚLOCVIKÁŘ: Chodíme ze školy jak z holubníku!

JINÝ UČITEL: Krademe!

JINÝ UČITEL: Zanedbáváte povinnou péči!

ŘEDITEL: Běžte si stěžovat!

EVA (v řadě učitelů): Miliáčku, prosím tě vzpamatuj se! Kvůli mně! Neníš se!

ŘEDITEL (unaveně): Tak vzpažit!

(Učitelé vespazují a ředitel je rezignovaně šacuje; prořazuje také Prušankovou)

PRUŠANKOVÁ (když od ní odstoupí k dalšímu, hlasem protestu): Tak tohle je šacování?!

ŘEDITEL: No, co je?

PRUŠANKOVÁ (vytahuje ze zadní velké prvořítko): Ukradla jsem lineál! Vůbec jste na to nepřišel!

ŘEDITEL: Tak ho vraťte!

EVA: Prosím tě, neškod si takhle! Tak ji přetáhni!

ŘEDITEL (Prušankové): Tak se zohni! (Prušanková se otočí tělem vzad a horlivě se zohne. Ředitel ji předhne listovkou) Kdybych vás bil jak řeseta,

je to stejně marné. Vaše chut nechat se tlouct je

tisickrát větší než moje chuť tlouct. Prohrál jsem, dámy a pánové, nezasloužím si být ředitelem...
(*Chce zlomit rákosku o kolena*)
EVA: Proboha, co to děláš! (Běží k řediteli a zachraňuje rákosku)
ŘEDITEL (tlouká rákosku): Velte odchod a zpívat.
TĚLOCVIKÁŘ: Pozor! Vlevo v bok! Zpívat.
(*Učitelé ocházejí a zpívají*)

2. obraz

Eva odejde se řády učitelů a osamí na scéně s ředitelem.
EVA: Miláčku, takhle nesmíš. Takhle sám sebe zničíš.
ŘEDITEL: Nemůžu už dál.
EVA: Měl jsi strach, aby sis zachoval obě tváře, vzpomínáš?
ŘEDITEL: Vzpomínám.
EVA: Báł ses, aby ti nezůstala jen ta druhá, ta horší tvář. Stalo se něco mnohem strašnějšího. Máš teď jenom tu lepší tvář. Zničíš se. Všichni to viděli.
ŘEDITEL: Chťel bych si tě vzít, Evičko.
EVA: Já tebe taky.
ŘEDITEL: Ale nemůžu. Stydím se před tebou. Vidím toho skrčka, jak —
EVA: Neber si to tak.
ŘEDITEL: Ty si to bereš taky. Jestli se něco jmenuje potupa tak to, když skrček bije krásnou ženu. (Dodá) A ještě k tomu moji.
EVA: Mlč.
ŘEDITEL: A on si mě dnes k sobě pozval. On si mne k sobě pozval! Ale já nepůjdu!
EVA: Miláčku! Musíš.
ŘEDITEL: Nemůžu. Nemám už tvář, kterou bych mu mohl ukázat.
EVA: Musíš si ji zas najít. Pod ní ho můžeš o to víc nenávidět.
ŘEDITEL: Kdybys věděla, jaká je to námaha nosit pořád dva ksichty.
EVA: Je to tvůj kříž. Musíš ho nést.
ŘEDITEL: Mít jen jednu tvář, Evičko, to je jako mít celý život dovolenou.
EVA: Mluvíš jako zbabělec. Chceš si mne přece vzít! Tak se vzpamatuj!
(*Oba odcházejí nebo se ztrácejí v zatmění*)

3. obraz

V druhé části jeviště je naznačen pokoj předsedy. Možná, že už v průběhu předchozí scény tam stála před zrcadlem Růžena a tebezdílně se česala. Teď se u ní objevuje předseda.
PŘESEDÁ: Umíš se jenom strojit, Růženko.
RŮŽENA: Pro tebe, broučku, abych se ti líbila.
PŘESEDÁ (nedvěřivě): Opravdu jenom pro mne?
RŮŽENA: A pro koho jiného?
PŘESEDÁ: Však kdybych nebyl předseda, kdybych byl třeba jenom nějaký učitel, to by ses ke mně hned chovala jinak, co?
RŮŽENA: Měla bych tě ještě raději.
PŘESEDÁ: Je mně tak jedno, jestli jsi předseda nebo nejší...
PŘESEDÁ: Možná si myslíš, má už leta, bude velkorysý. To se ti na mně možná líbí, co? Ale já ti chci něco oznámit. Já vůbec nejsem velkorysý! Já bych nesnel žádné tvé přítelkyně!
RŮŽENA (radostně): Opravdu!
PŘESEDÁ: Nesnel.
RŮŽENA: Tak ty mne máš opravdu rád!
PŘESEDÁ: Nesnel.
RŮŽENA (nemůže z něho spustit šťastný zrak): Máš zbytečné starosti. Nikdo mne nesvrzuje než ty.
PŘESEDÁ: Ne?
RŮŽENA: Ne.
PŘESEDÁ: A co kdybys tak byla na pár dnů v jiném městě. Nemusela by ses bát, že tě tam někdo zná. Věčela bys v hotelu a přisedl by si k tobě mladý krásný muž.
RŮŽENA: No a?
PŘESEDÁ: Objednal by dvě deci vína. Oběma.
RŮŽENA: No a?
PŘESEDÁ: Trčchu byste se primázli.
RŮŽENA: A dál?
PŘESEDÁ: Bydli byste ve stejném hotelu. Na stejný chodbě. Sli byste po večeri nahoru. Ty do svého pokoje. A on do svého.
RŮŽENA: Samozřejmě.
PŘESEDÁ: A ty bys byla v místnosti a chtěla bys už spát a začala by ses svlékat.

RŮŽENA: No a?
PŘESEDÁ: A byla bys už docela nahá v místnosti a věděla bys najednou, že ve dveřích u klíčové dírky je zvednutá zálopkka. A slyšela bys z druhé strany dveří vrzat parkety, jako když někdo dřepí a dívá se. Co bys dělala?
RŮŽENA (pohoršeně): Ty máš nápady!
PŘESEDÁ: Nezamlouvej to! Tobě by dělalo dobře, že se na tebe dívá!
RŮŽENA (s rozhořčením): Ty jsi tak nízký!
PŘESEDÁ (okamžitě polekán): Růženečko, odpusť, odpusť!
RŮŽENA: Tak sprostý!
PŘESEDÁ: Ale přísahaj mi tedy, že bys ji šla spustit!
RŮŽENA: Jak se můžeš vůbec ptát!
PŘESEDÁ: Dobrá. Chci ti věřit. Ale představ si, že bys jela na lodi. (Růžena se tváří uraženě) Prosim tě, představ si to ještě!
RŮŽENA: No tak dobře. Představuju.
PŘESEDÁ: A loď by ztroskotala. Zachránila by ses jenom ty a jeden krásný mladý muž na pustém ostrově. A to mi chceš taky namluvit, že bys mi byla věrná?
RŮŽENA (přinej): Neuměla bych ti být nevěrná.
PŘESEDÁ: Lhářko, lhářko! Teď jsem tě chytil!
RŮŽENA (pevně): Nebyla bych ti nevěrná.
PŘESEDÁ: Na pustém ostrově?
RŮŽENA (se stráším opovržlivě): Na ostrově? Někde v křoví?
PŘESEDÁ: Přísahaj!
RŮŽENA: Přísahám.
PŘESEDÁ: Vždycky mě umluvíš. (Růžena je mezi tím už učedná, připravovaná k odchodu) Počkej, málem bych zapomněl. Zítřka do toho divadla nejdou. Musím večer k mamince.
RŮŽENA: Nevadí. Nepůjdu taky.
RŮŽENA: Bez tebe?
PŘESEDÁ: Místo mne. Musíš mi podrobně referovat, jaké to představení je. Dostal jsem už mnoho telefonů. Občané jsou znepokojeni.
RŮŽENA: A jaké je to představení?
PŘESEDÁ: Neslušné, nezáživné, nekrofilní (nemůže si vzpomenout) nemožné. Musíš tam jít!

konfotmista je zalmotmista!

RŮŽENA: Tvoje přání, brouček! (Libá ho a odchází)
PŘESEDÁ (dívá se dlouze za ní): Broučku, broučku... Všechno na světě vím. Ale jestli jsem opravdu brouček nebo nejsem brouček — to nevíš.

4. obraz

Mezitím k předsedovi seznamu přistupuje ředitel.

ŘEDITEL: Pozval jste si mě, předsedo.

PŘESEDÁ: Ale příteli, přece si tykáme! Vždyť my jsme už spolu přece něco zažili! (Pláče ho po rameni) Doufám, že s matkou toho žáka jsi to už skončil. No nic, jako by to nebylo. Ve škole je teď všechno v pořádku?

ŘEDITEL: Ale jo.

PŘESEDÁ: To jsem rád, to jsem rád. Tedy — mezi námi, dostávám telefony, prý jsi nějak polevil, abys rozuměl já nedám na všechno, co se povídá, ale chci, abys věděl, co se povídá.

ŘEDITEL: Nezapírám, předsedo, že mi někdy leze všechno krkem.

PŘESEDÁ: Co mi budeš povídat.

ŘEDITEL: Nezapírám, že bych nejraději kopl do celé školy i do celého tvého města!

PŘESEDÁ: Nikdo ti nerozumí tak jako já.

ŘEDITEL: Nenávídím to všechno tady!

PŘESEDÁ: Výborně!

ŘEDITEL: Pliju na to!

PŘESEDÁ: Nezklamal jsem se! Víš, já dostávám spoustu informací. Ale mohu jim vůbec věřit? Ně kdy si říkám, neříkají mně oni jenom to, co já chci slyšet? A na tobě já si vážím, že ty se mnou jednáš vždycky otevřeně, že dovedeš zastávat svůj názor — i proti mně a dovedeš na sebe říct i nepřijemné věci, s tou matkou žáka, vždyť za tos mohl letět ze školy, já vím, že jsi lump, ale já si vážím, žeš byl upřímný, já si toho vážím... Znáš ty nějakou Růženu Kokoškovou?

ŘEDITEL: Nikdy jsem neslyšel.

PŘESEDÁ (ukazuje mu fotografii): Viděls ji někdy?

ŘEDITEL (prohlíží fotografii): Ne. Bohužel.

PŘESEDÁ: Naopak, to je dobře. To je moje snoubenka.

ŘEDITEL: Gratuluju.

PŘESEDÁ: Rád bych si ji vzal, ale chápeš, chci mít jistotu, koho si беру.

ŘEDITEL: Chápu.

PŘESEDÁ: Nesmíš mě mít za naivku. Vím o ní samozřejmě hodně. Mám o ní v kartotéce celý je-

den šuplík. (Probrá se kartotékou a ukazuje ji ředitelovi)

Tohle jsou její dopisy... tady různé její vzkazy, to není zajímavé. Ale tady! Našel jsem ji smotanou do kuličky v její kapse. To je účtenka z restaurace. Jedenadvadesát korun čtyřicet halířů. To je paleta, co? Se mnou to nebylo. Nebo tadyhle účet za telefon. Třiatřicátého minulého měsíce měla osm minut meziměstský rozhovor s tímhle číslem. Je to číslo tamní polikliniky.

ŘEDITEL: A s kým to mluvila?

PŘESEDÁ: Vůbec nevím! Ale nehorší je ovšem těchhle těch 321 dopisů. Všechny jsou anonymní a ve všech mi o ní píšou, že je mi nevěrná.

ŘEDITEL: Víš, předsedo, ona ti moc zabýbat nebude. Ty jsi velké zvíře, s tebou si to přece nerozhází. Tak hloupá není, aby nevěděla, že ji sleduješ. Dá si bacha.

PŘESEDÁ: Teď jsi to řekl! Dá si bacha! Jenomže já nejsem primitiv! Mně nakonec tolik nezálží na tom, co dělá, nebo nedělá.

ŘEDITEL: Tak na čem ti záleží?

PŘESEDÁ: Ná pravdě. (Zamyšlí se) Víš, to, co mi lidé do očí říkají a co přede mnou dělají, to není pravda. To už jsem poznal dávno. To je povrch, to je přetvářka. Pravda je hlouběji. Říkal jsem si, že ji najdu, když se dovím, jak lidé mlví a jednají, když jsou v soukromí, doma, když jsou ode mne daleko. Ale lidé jsou pokrytci. Zvykli si, že je sleduju a jednají podle toho v šu de. Pravda je ještě hlouběji, kamaráde!

A proto mne nezajímá, co Růžena říká, mě zajímá, co je v ní, co myslí, co cítí, mne nezajímá, co dělá, ale co by udělala, kdyby to mohla udělat... A teprve tam je pravda!

ŘEDITEL: Ano. Pravda je ukryta tak hluboko, že je úplně neškodná a nemusí nám na ni vůbec záležet.

PŘESEDÁ: Tak nemluv! Tak nesmíš nikdy mluvit! To bys nebyl můj kamarád!

ŘEDITEL: Tak já mlčím.

PŘESEDÁ: Bez pravdy se nedá žít. Jen se podívej na mě. Mám moc, úctu, slávu, ale štěstí nemám. Protože člověk nemůže být šťasten, když nenašel pravdu. Co myslíš, kamaráde, najdu ji?

ŘEDITEL: Koho?

PŘESEDÁ: Pravdu!

ŘEDITEL: Ne.

PŘESEDÁ: Tak nemluv! Řekl jsem ti, že to bys nebyl můj kamarád. Najdu ji. Jde jen o to, jak ji hledat. Metodu, kamaráde, metodu! Přemýšlel jsem o tom dlouho. A proto jsem tě zavolał. Já tu metodu mám. Mám plán.

2. ČÁST

(Vlnný prostor: divadlo, ulice — pokoj předsedovy matky)

1. obraz

Je tma, která se máhle rozsvítí. Proti nám jsou tři divadelní křesla. Na prostředním sedí Růžena, vedle ní ředitel, třetí křeslo je prázdné.

ŘEDITEL: Nezlobte se, že vás oslovuju, milostivá. Ale dival jsem se po celé první jednání na vás, takže jsem vůbec neviděl, co se děje na jevišti.

Mohla byste mi laskavě říci, jaká ta hra je? Mohla byste mi laskavě říci, jaká ta hra je?

RŮŽENA: Proč ne. Je neslušná, nezávadná, nekrofilní a (neměže si vzpomenout) ještě jakási.

ŘEDITEL: A líbí se vám.

RŮŽENA: Je bójecná.

ŘEDITEL: To jsem opravdu rád. Jsem v tomto městě teprve několik hodin a hned se ocitám na tak znamenitém představení.

RŮŽENA: Teprve několik hodin. Vy jste odjinud? A jste tu poprvé?

ŘEDITEL: Poprvé a naposledy. Zůstanu tu asi tři dny a odjedu.

RŮŽENA: Tři dny. (Povzděch) A já celý život.

ŘEDITEL: Ta židle vedle vás zůstane prázdná? RŮŽENA: Ano.

ŘEDITEL: Mohl bych se na ni posadit? Chtl bych vás během druhého jednání vidět zase z druhé strany.

RŮŽENA: Prosim... (Ředitel si přešedivá). Však už to začíná. (Nad třemi židlemi se zatmí, v druhé části jevíti se osvětlení pokoj předstedy matky)

2. obraz

PŘESEDÁ: Co když to špatně dopadne. On měl, maminko, čtyřista žen.
MÁTKA: Když to dopadne špatně, dopadne to dobře. Mně se ta tvoje Růžena vůbec nelíbí. Nechci ji pomlouvat, ale ono se neříká nadarmo: ta, co se moc stvoří, nevalně pak stojí.
PŘESEDÁ: Já vím, maminko, ale když já to požádám vidím.

MÁTKA: Co vidíš?
PŘESEDÁ: Růženu a ředitele. Co když se tnu to podají?
MÁTKA: Pojím se, že ne. Na lidi se dnes nemůžeš spoléhnout v ničem. Na všechno kašlou.
PŘESEDÁ (nešťastně): On ne. Mám o něm v kartotéce celý šuplík. Víš o něm moc. Ten udělá všechno, maminko.
MÁTKA: Kéž by pánbůh dal. (Pokoj se zatmívá)

3. obraz

Rozsvěcuje se nad třemi židlemi. Růžena je uprostřed a ředitel se druhé strany vedle ní.

RŮŽENA: Jak se vám líbilo druhé jednání?

ŘEDITEL: Jste krásná z obou stran.

RŮŽENA: Nenužil jste se?

ŘEDITEL: Ne. Z této strany jste zas úplně jiná.

RŮŽENA: Opravdu?

ŘEDITEL: Opravdu. Zatímco ze strany, kterou jsem pozoroval během prvního jednání, se podobáte Venuši, z této strany mi připomínáte spíš Afroditu.

RŮŽENA: Vypadám opravdu z každé strany jinak?
ŘEDITEL: Úplně.

RŮŽENA: Víte, že máte pravdu? Budete se smát, ale já jsem byla nedávno u lékaře a ten mi taky říkal, že jsem velice nepravdivá. On totiž prý žádný člověk není pravdivý. Prohlížel mne velice podrobně. Velice. A zjistil, představte si, že mám levé prso malíčko menší než pravé, pravý boltce

PŘESEDÁ: Ano. A dál?
HLAS: Prosim, hlasitěji, pane předsedo, já špatně slyším.

PŘESEDÁ (řve): Ptal jsem se, co dál?

HLAS: Dál, prosím, nic.

PŘESEDÁ: Jak to, nic? Jak se k ní má? Drží ji za ruku? Jdou těsně u sebe? Zastavuji se? (Pauza)
Tak sakra mluv!

HLAS: Já prosím, špatně slyším, kdybyste mluvil hlasitěji.

PŘESEDÁ (řve): Ptal jsem se, co jinak dělají?
HLAS: Ona je tady, prosím, dost tma, ony nesvítlí prosím světla.

PŘESEDÁ: Tak co si povídají?
HLAS: Já nevím, pane předsedo. Já totiž, prosím, špatně slyším. Já nemám uši.

PŘESEDÁ: To jsi ty?

HLAS: Ano, prosím.

PŘESEDÁ (vztek): Hergot, to je tak, když se smiluju nad nějakým ubožákem. Tebe jsme přece poslali pracovat mezi mládeží!

HLAS: Ano, prosím. Ale já dnes zaskakuju za číslo dvacet tři.

PŘESEDÁ: A co je s číslem dvacet tři?

HLAS: Ono šlo, prosím, do kina.

PŘESEDÁ: Do kina? Maminko, slyšíš? Všechno se rozpadá! Všechno je v rozkladu! Zpravodaj si jde do kina! Maminko, to je konec! (Pokoj se zatmívá)

7. obraz

Je vidět opět ředitele s Růženkou

RŮŽENA: Jste opravdu moc milý. Dáváte přednost kratšímu boltci, menšímu prsu a lehčí pulce zadnice. Jste něžný člověk!

ŘEDITEL: Má krásná dámo, jsem něžný, protože se mocí mermo bráním, abych nebyl smyslný. Až dám přednost delšímu boltci, většímu prsu a těžší pulce zadnice, nevydržím to a budu chtít, abyste mě vzala k sobě!

RŮŽENA: Broučku, nezlob se, ale u mne to opravdu nejde.

ŘEDITEL: Tak to zařídím jinde.

RŮŽENA: Jinde ano. Ale museli bychom být hrozně opatrní.

4. obraz

PŘESEDÁ (pláčtivě): Maminko, maminko, já bych chtěl být zas malej. Já bych chtěl chodit do školy. Ne, já bych chtěl být ještě menší. Já bych si chtěl hrát uprostřed pokoje v té dřevěné ohrádce. Ne, já bych chtěl být zamotaný v perince a počurat se do ní. Ne, já bych chtěl... (Pokoj se zatmí)

5. obraz

Růžena a ředitel jdou prostorem jevíti.

RŮŽENA: Jste opravdu velice milý člověk. Víte, že jsem si ani nevšimla, že mne doprovázíte domů?
ŘEDITEL: Nemohla jste si toho všimnout, protože je tu tma.

RŮŽENA: Ach ano, to bude asi tím.

ŘEDITEL: V téhle čtvrti nesvítlí pouliční světla, ale to je dobře, ten člověk, co jde pořádkem za námi, nás aspoň špatně vidí. (Člověk s dlouhými vlasy, který nás nevidí, vůbec. Rád bych vás políbil na to ucho, o němž váš lékař řekl, že je menší.)

RŮŽENA: T ohle... (Nastavuje levé ucho. Ředitel jí na ně líbá. Oba se zatrácejí ve tmě)

6. obraz

Je vidět pokoj předstedy matky a slin může v telefonní budce.

HLAS MUŽE: Tady zpravodaj dvě stě dvacet jedna.

MÁTKA (sluchátko u ucha): Tady maminka pana předsedy. (Podívá sluchátko předsedy)

PŘESEDÁ (malým hlasem): Tak mluv.

HLAS: Je s ní ředitel a doprovází ji, prosím, z levé vadia.

ŘEDITEL: Bojíš se, že by tě někdo viděl?

RŮŽENA: Bojím.

ŘEDITEL: Máš vážnou známost.

RŮŽENA: Mám.

ŘEDITEL: Významný muž. Terno.

RŮŽENA: Jak to víš?

ŘEDITEL: Protože nejsem cizinec. Jsem z tohoto města jako ty.

RŮŽENA: Ty jsi odtud?

ŘEDITEL: Odtud.

RŮŽENA: A proč jsi mi tihl?

ŘEDITEL: Abych tě oklamal. Aby ses mne nebála.

RŮŽENA: On tě na mě poslal!

ŘEDITEL: Koupil mi lístek vedle tebe a já jsem měl zkoušet tvoji věrnost. Což jsem vykonal.

RŮŽENA: Prosím tě, není ti mně.

ŘEDITEL: Bojíš se?

ŘEDITEL: Neboj. Ještě zítra ti předseda navrhne svatbu.

RŮŽENA: Můžu ti věřit?

ŘEDITEL: Nikomu nemůžeš věřit víc než mně. Protože jsem tvůj fízl. Víš jaké je to štěstí, mít mne za svého osobního fízla? Kdyby měli všichni takového fízla, jako jsem já, byl by na světě ráj. A takový ráj v malém ti přináším jako svůj dar.

RŮŽENA: Jsi milý. Ale přesto se tě bojím pozvat. Domovnice. Však víš.

ŘEDITEL: Všchno vím. O kterém prsu, řekl lékař, že je menší?

RŮŽENA: Už sis to mohl zapamatovat.

(*Ředitel se sklání k prsu, který mu Růžena nabízí a stmívá se nad nimi, zatímco*

8. obraz

počej předsedovy matky se rozsvěcuje

PŘESEDNA (*zabrceně*): Ono se mu to podaří. Když je tma, tak se takové věci daří. Proč hergot zas nesvítí světl! Toble je pořádek! Já bych je tak chtěl tlouct, tlouct, tlouct! Ale ne, ne, to nevádi. Jestli se mu to podaří, aspoň budu mít jistotu. A potom ji ukážu něco, co nikdy neviděla. Ředitel se s ní bude muset ještě jednou sejít. Půjčime jim nějaký

byť a já tam budu schovanej ve skřini. A všechno budu slyšet. To její vzdychání, to její kvičení.

Vzární postele. A viděl! (*Napodobí mžaurání klíčovou dírkou*) A žádnou dírkou Něco jiného! Až budou v nelepším, těse se otevřou dveře skřině a vystoupím z nich já. (*Jako by mluvil k přisížené Růžené*) Tak to je ta tvoje věrnost! Ze tě nikdo nevrzuší než já! Styd se! Styd se! Ty děvko! Fuj!

(*Je na vrcholu rozčítěn, bere do ruky vazu a v návalu vzteku jí praští o zem. V té chvíli se objevuje v pokoji ředitel, kterého zatím nevidí*)

MATKA: Hlupáku. (*Děvu předsedovi políček*) To byla váza od dědečka.

ŘEDITEL: Přítelé tentokrát střepy znamenají štěstí. Předsedo, gratuluji! (*Předseda, trochu svyzdný se míry, mu podává ruku*) To není žena, to je skála!

PŘESEDNA (*se rozzáří*): Tak — nic?

ŘEDITEL: Všchno marno.

MATKA (*nedůvěřivě*): Jenom jestli jste se snažili!

ŘEDITEL: Přisahám. Nikdo na mém místě by nešvedl víc.

MATKA: Nonono! Znáám mužský. Každěj si myslí, že by na jeho místě jiný nesvedl víc.

PŘESEDNA (*napomíná*): Maminko! Pan ředitel měl čtyři sta žen!

ŘEDITEL (*ná pod okem náplast*): Podívej!

PŘESEDNA: Facka? Tak mluv, mluv, jak to bylo!

ŘEDITEL: Ze začátku to vypadalo docela slibně. Oslovil jsem ji v první přestávce a dala se se mnou do řeči. Byla velice milá.

PŘESEDNA: Ale to by snad neměla k cizimul!

ŘEDITEL: Ale předsedo, správná žena, zvlášť vysoko postavená žena, tvoje žena, musí být na lidi milá.

PŘESEDNA (*nejistě*): Myslíš?

ŘEDITEL: Dokopec dovolila, abych ji doprovázel z divadla.

PŘESEDNA (*nedůvěřivě*): A to je taky správně? ŘEDITEL: Ovězně. A při té příležitosti jsem na ni použil ty nejosvědčenější řeči, kterými dostanu každou jinou ženu během pěti minut a když jsem myslil, že mám vyhráno, chytil jsem ji jemně za ruku...

PŘESEDNA (*znepokojen*): Ona se nechtala?

ŘEDITEL: Vyrhla se mi a dala mi takovou facku že —

MATKA (*prohlíží si náplast*): Tě má ale slul!

ŘEDITEL: Vy jste tak měl čtyři sta žen!

ŘEDITEL: Já jsem se ovšem ještě zdaleka nevzdal. Věděl jsem, že pro tebe musím udělat všechno, abys měl naprostou jistotu. A proto jsem se před ní rozplakal. Plakal jsem a říkal: Proč? Proč?

MATKA: Největší blbost, jakou jste mohl udělat. ŘEDITEL: Mýlíte se, paní maminko. Mělo to úspěch. Přišlo jí mne líto, měla slzy v očích a pohladila mne po tváři.

PŘESEDNA: Ale to snad zašla trochu daleko!

ŘEDITEL: Předsedo, nechtěj, abych tě klamal, mám mluvit otevřeně nebo ne?

PŘESEDNA: Jistě! Mluv otevřeně!

ŘEDITEL: Pohládla mne po tváři a řekla: Nežlobte se na mně, nechtěla jsem vám ublížit, ale nesnesu, aby se mne dotkl jiný muž než ten, kterého miluji.

PŘESEDNA (*uspokojen a rozzářen*): No tak vidíte, tak vidíte. Já jsem to čekal. Věděl jsem, že to nemohlo jinak dopadnout. Ale chrl jsem mít úpinou jistotu. Nemysli si, vůbec mně na tom nějak tak hrozně moc nezáleželo. Zklame jedna, bude druhá. (*Směje se*) A byl jsem připraven i na tu druhou možnost. Skoro lituju, že se to nestalo. Víš, co bychom udělali? Vypůjčim bychom byt, ty bys tam byl s ní a já bych byl ve skřini. A až byste byli v nelepším, skřín by se otevřela a v ní bych stál já. A teď bych začal řádit. (*Je v ráži a bere do ruky další vazu*) Řediteli, ve mně je kus dábla.

MATKA: Položíš to!

ŘEDITEL: Předsedo, žádné řádění! To by se muselo udělat tak. Ty bys byl ve skřini a když my bychom byli v nelepším, tak bys vyšel a pěkně zdvořile bys nás pozdravil. Dobrý den. A já bych ti odpověděl: Já, předsedo, co tady děláš? A ty bys řekl: Ale jen se nerušte, přišel jsem si přečíst noviny. A ona by křičela: Ježíši Kriste! Já zemřu studem! A ty bys řekl: ale kdepak bys umřela, a sedl by sis a rozevřel noviny. (*Jako by četl*) Já, poslouchajte, taková zajímavá zpráva!

PŘESEDNA (*úplně vzrušen, poskakuje*): Ano, ano, to je ono!

ŘEDITEL: Tak tu čtu, že žně na Podloubecku jsou v plném proudu.

PŘEDESEDA (napodobuje Řáženu): Ježíši Kriste! Já zemfu studem!

ŘEDITEL (jako by čel): Zato žně na Hlušecku dosud nezačaly.

PŘEDESEDA: Zato žně na Hlušecku dosud nezačaly! Chachá! Řediteli, ve mně je kus dábla, až se chvíle-

mi bojím sám sebe!

MATKA: Vidíš, hlupáku, takhle se to dělá a ne rozbíjet vázy! Vy máte přece jenom asi nějaké zku-

šenosti.

ŘEDITEL: To víte. Jak bych se těch čtyř set žen zbavil? Tohle byla báječná metoda předávky a kamarádi se vždycky pěkně pobavili. (Smutně)

Ale kde jsou ti kamarádi. Kde je jim konec. Josef, Otánek, Tonda, Vojtěch...

MATKA: Vojtěch! Počkejte! Vy jste znal Vojtěcha?

ŘEDITEL: Ano. Byl to velký děvkař. A velký von-jer.

MATKA: Ach bože, vy jste ho znal...

ŘEDITEL: Nosil u sebe ustavičně celou sadu vrtáků a nebožezů, aby byl vždy a všude připraven.

PŘEDESEDA (bláznovane): Sadu nebožezů. Na tom nic není.

ŘEDITEL (předsedavě): Při vši účtě: Nebyl bys mu hoden ani podat vrták.

MATKA: Ale jestlipak víte, řediteli, že když se navrtá taková díрка do stěny kabiny nebo do dveří,

musí se moc dobře maskovat! Když máte oko těsně u dířky, z druhé strany vypadá dířka tmavě. Když dáte oko pryč, dířka je světlá. Když během dívání od dířky často poodstupujete, mohou si ti uvnitř všimnout, že je dířka chvíli tmavá, chvíli světlá a všechno pak praskne. A to je hrozně hloupé!

ŘEDITEL: Ano, paní matko, ale to jenom v tom případě, že máte pozorovatelnu v pokoji, v němž je světlo. Když sedíte v nějaké tmavé prostotoce, je navrtaná dířka stále stejně tmavá.

PŘEDESEDA (zmatkě): Třeba ve skříní.

ŘEDITEL: Správně. Anebo v bedně na lužkoviny.

V té jednon Vojtěch skonal na mrtvici. Tahali jsme ho pak z ní ven a on měl v ruce stisknutý nebožezek. Chtěli jsme mu otevřít dlaně, ale nešlo to. Zu-

jsem radost, že už je s tímhle jednou provždy konec. To je taková úleva zastavit konečně ten nekonečný běžící pás. Každá měla po dvou nádrech. Spočítej si to. To bylo dohromady osm set náder. Každá měla asi třicet zubů. Já jsem měl dvanáct tisíc ženských zubů. Já už nemůžu.

EVA: Miláčku. Zítřka budeme mít svatbu. Začneme úplně nový život a smíš už být jenom můj. Tohle dnes už je naposledy. Úplně naposledy. Když jsme to začali, musíme to dohrát do konce.

ŘEDITEL: Vždyť jsme to dohráli do konce. Zjistil jsem, že je děvka a doporučil jsem mu ji. Bude ho zaručeně podvádět. To ti nestačí?

EVA: Nestačí. Chci, abys ho ty sám zneuctil.

ŘEDITEL: Ale podívej se. Vlastně jsem ho zneuctil. Vždyť ona už souhlasila se vším. To je přesně totéž, jako bych ji opravdu měl. Copak vy ženy potřebujete mít všechno uskutečněno až do těch posledních nechtutných důsledků? Já se ne-spokojím se žádným symbolickým zneuctěním. Já chci skutečnou skutečnost. Bude mít s námi dohromady svaťbu! Jestli mu den před tím zneuctíš ženu, bude ta dvojsvatba naše vítězství, ale jestli ne, bude to jen další potupa. Všichni námi budou pohrdat, že s ním přátelíme.

ŘEDITEL: Kdo všichni? Ti, co plejou zahradu? Ti, co si nechají řezat uši? Kvůli nim se mám takhle namáhat? A copak se to vůbec někdo doví, že se mu vyspím s nevěstou?

EVA: Ale já to budu vědět! Kvůli mně se budeš namáhat! Já jsem tvoje zrcadlo! V mých očích je tvůj život! Já to budu vědět, že jsi se mu v ni vyhechtal. A já se v ni budu chechtat s tebou a proto musíš jít. Musíš.

ŘEDITEL: Kdybys věděla, co to je, když se člověku nějaká ženská hnusí...

EVA: Jdi! (Ředitel vrátce odchází)

2. obraz

EVA (sama): Moje láska, moje láska, já vím, jak se ti nechce, je mi tě lito, ale ty musíš jít, protože

stal už v rakvi s tím nebožákem v ruce. Ach jó, paní matko, umíráme a stárneme. A tak co mi zbývá. Budu se žénit.

PŘEDESEDA: Ty taky? No to je báječný! Tak to se žénite oba! Uděláme dvojitou svaťbu! Neboj se. O nic se nestarej. Všechno obstarám. Posítrfí máme dvojsvatbu! A jako svaťební dar ti udělám všechno, řekni, co chceš, řekni! Lepší místo? (Ředitel vrtí hlavou) Nětko oddělat? (Ředitel mávne rukou)

No tak si řekni!

ŘEDITEL (přemýšl): Něco bych přece jenom chtěl. Ta tvoje snoubenka mi totiž pořádně pocuchala sebevědomí. (Předseda se směje) Potřeboval bych si ho postavit na nohy. Ale kde si ho mám na ně stavět? Moje snoubenka totiž bydlí u mne. Ty by-váš často u maminky. Nemohl bys mi půjčit byt?

PŘEDESEDA (nechápe): Byt? Kvůli sebevědomí?

ŘEDITEL: Kvůli jedné dámě, s kterou se potřebuju sejit v úkrytu. To víš, musím pospíchat, než budu ženatý.

PŘEDESEDA (zaražen): A to potřebuješ můj byt?

ŘEDITEL: Předsedo, to je jediné, co od tebe chci.

PŘEDESEDA: Ach jó. No, máš ho mít. (Vytáhne z kapsy klíče a podává mu je. Pak ho něco napadá)

A nemohl bys mě tam nechat v bedně na lužkoviny?

ŘEDITEL: Ne, předsedo. Tentokrát ne.

3. ČÁST

(Volný prostor — pokoj matky — pokoj předstevy)

1. obraz

EVA: Ale miláčku, nevymlouvej se. Když se ti podařilo dostat od ní takový slib, tak ses na ni asi navel docela s vervou.

ŘEDITEL: Ale ano, hrát komedii mne pořád ještě trochu baví, ve slovech nemám zábrany, slova to jsou plky, vzduch, mlha, nic, já můžu klidně říkat, že ji miluji a předsedu že zbožňuju, slova už dávno přestala platit, ale těla, těla jsou příliš skutečná,

EVA: Miláčku, musíš, musíš, já to chci.

ŘEDITEL: Prosim tě, ne. Když jsem tě poznal, měl

já ho nenávidím a to, co s ním jdeš dělat, to je odplata, odplata za tebe i za mne, já bych nemohla žít bez té odplaty, to je víc než odplata, to je naše hrdost, naše očistění, věci na tomto světě mají tak vratký smysl, stačí fuknout a změní se ve svůj opak, ta neřest, co teď prožíváš, to není nevěra, to je trestání, ty trestáš za mě a trestáš se mnou, jsme spolu, právě teď jsme spolu, teď v ní jsme spolu nerozlučněji než kdy jindy, miláčku, trestej ho, trestej, trestej, trestej...

3. obraz

Pokoje předčedův. V jeho posteli leží Růžena a ředitel.

RŮŽENA: To jsem nikdy netušila, že právě v tomhletem pokoji bych mohla zažít tolik rozkoše.

A možná, že mi dělalo dobře právě to, že je to v tomhle pokoji.

ŘEDITEL: Msta?

RŮŽENA: Možná.

ŘEDITEL: Za to, že tě dával špachovat?

RŮŽENA: Za to, a za to, že se mi protiví a že ho přitom chci. Že je odporný a že ho přitom potřebuji.

ŘEDITEL: Jsem rád, že jsme se milovali právě v tomhletem pokoji. Budeš si tu na mne vzpomínat třeba i proti své vůli.

RŮŽENA: Proč proti své vůli? Ráda!

ŘEDITEL: Zavřeš oči a budeš si mne tu představovat místo něho. I zítřka o svatební noci si budeš představovat mne. A denně celý život mu budeš ve vzpomínkách nasazovat parohy.

RŮŽENA: Ty, poslyš, ale ty ho máš pořádně v žaludku.

ŘEDITEL: Předseď. Ten hovnipták. Ten Einstein naší doby. Ten antirozum. Ten maminčin utěrák. Ten podprdelník.

RŮŽENA: Prosim tě, co ti udělal?

ŘEDITEL: Všechno, co dělám, dělám vlastně kvůli němu. Já — kvůli té nule. Kvůli němu dělám věci, které se mi hnusí. Ani nevíš, jak se mi už hnusí. Přemáhám se. Přetvařuju se. Ten prostáček mi vzal mou vlastní prostotu. Ten hovnipták. Ten věrozvěst. Ale zařídil ti to tady pěkně. To budete mít krásný byt, paní předseďová.

RŮŽENA: Proč už se oblékáš?

ŘEDITEL: Musím. Ty taky musíš. Ještě tu nebydlíš.

RŮŽENA: Úplně jsem zapomněla. Musím to uslat, co?

ŘEDITEL: Ovšem. Zítřka to bude tvoje svatební lože a já ti už nyní blahopřeju. *(Ozývá se hudba svatebního pochodu)*

4. obraz

Hudba svatebního pochodu zní čím dím silněji a bude znít po celý tento obraz. Na jeviště vpochoduje zástup učitelů se svatebními kyticemi v rukou. Věde je tělocvikář.

TĚLOCVIKÁŘ: Zastavit stát! Vlevo v bok! *(Učitelé staví stůl (Řáda učitelů se zastaví a tvoří až do konce tohoto obrazu jakousi zadní stěnu, za níž je možno tušit svatební obřad. Merzítim vejde na scénu — před stěnu učitelů — žák. Má dlouhé vlasy, které mu spadají na ramena. Za ním se hrne učitel kreslení)*

UČITEL KRESLENÍ: Ty dacane! Vyhodili mě z místa!

ŽÁK: Neměl jste chodit do kina.

UČITEL KRESLENÍ: Tys nebyl nikdy v kině?

ŽÁK: Nikdy ne místo svých povinností.

UČITELĚ (mévají kyticemi a volají): Sláva! Sláva! Sláva!

MLADÍCI S DLOUHÝMI VLASY (vejdou na scénu k žákovi; odpovídají volání učitelů): Fui! Fui! Fui!

PRUŠÁNKOVÁ (ve velké exaltaci): Paní ředitelová!

(Recituje)

Kdybyste se svým chotěm oddané lože chtěla,

tak račte místo matrace použít mého těla!

(Poslední slova dobitě rozkytuje; při třetím verši si lehá v rozrušení na zem napodobující lože; ostatní učitelé ji zvedají)

MLADÍK S DLOUHÝMI VLASY (ukazuje na žák, který stojí uprostřed hloučku mladíků): To že

máme dlouhé vlasy, to není žádná móda. Našermu kamarádovi uřezali uši, protože hájí pravdu.

UČITELĚ (skandují unisono):

O drahý pane předseďo, kdybyste prosím chtěl, užijte místo matrace

všech našich věrných těl!

(Mévají kyticemi a volají dál slávu)

MLADÍK S DLOUHÝMI VLASY (pokračuje v projevu): Psal po všech plotech, po všech zdech pravdu o našem řediteli. Nakonec ho uštval, dopadli, zatklí, byla jich přesila a on sám. A přesto nezakolísal. I když ho mučili, hlásil se k tomu, co udělal.

UČITELĚ: Sláva, sláva, sláva!

MLADÍCI S DLOUHÝMI VLASY: Fui!

PRUŠÁNKOVÁ:

Ještě vás řediteli můj, svatební lužko píchá,

užijte místo polštáře, věrného mého břicha!

(Opět při třetím verši padá ve vzlycích k zemi představitel polštář; ostatní učitelé ji zvedají)

MLADÍK S DLOUHÝMI VLASY: Uřezali mi uši. Dal si narůst vlasy, aby to nebylo vidět a my

s ním.

UČITELĚ (mévají kyticemi): Sláva! Sláva! Sláva!

MLADÍK S DLOUHÝMI VLASY: Je to náš hrdina!

MLADÍCI (odpovídají učitelům): Fui!

MLADÍK S DLOUHÝMI VLASY: Vůdce našeho hnutí.

UČITELĚ: Sláva!

ŽÁK (k učitelům): Fui!

Vyhodili mne na dlažbu, protože jsem učil děti kreslit pravdu! Kdybych neiměl pleš, dal bych si narůst vlasy jako vy!

ŠKOLNICE (vejde se smetáčkem): Mazat, mazat, tady půjde svatba! *(Mladíci opouštějí i s žákem a učitelem kreslení jeviště)*

EVA (ve svatebních šatech se objeví v koutku jeviště, mluví na ředitela, kterého může nebo nemusí být vidět): Miláčku a teď nám mužou vlést všechny

na záda.

ŠKOLNICE (*směrem k odcházejícím mladíkům*): Sa-
má plevel všude!
EVA: Budeme šťastní, nevinní, budeme jako děti...
ŠKOLNICE (*se nahle usmívá*): Ale zahrada je vy-
pletá jedna radost.

UČITELĚ (*mávoji a skandují*): Sláva, sláva, sláva!
(*Školnice se k nim přidává svým hlasem. Scéna se
zvolna zatmívá*)

5. obraz

*Mendelsonův pochod a volání slávy zvolna tichne a
je vidět pokojík předcedovy maminky s předsedou a ma-
minkou.*

PŘESEDKA (*reaguje ještě na volání slávy*): Sláva,
ano, sláva. Jsem šťasten, maminko.

MATKA: Zasloužíš si to synáčku. Jen nesmiš nikdy
zapomenout na svou maminku.

PŘESEDKA: Nikdy, maminko. Jsem šťasten jako
Goethe.

MATKA: Jako kdo?

PŘESEDKA: Jako Goethe. To byl slavný anglický
malíř z jednoho velice dávného století, které kdysi
dávnou bylo. Nechal jsem o něm učít v našich ško-
lách náš mládež. Ale řeknu ti, maminko, že tento
velký anglický mořeplavec se nijak podstatně ne-
odlišuje od lidí, které denně potkáváme na našich
ulicích. Nijak se neodlišuje od tebe ani ode mne.
Citím, matka, jakýsi cit, který se mi rozlévá v prsou,
cit jakéhosi velkého všesvětového bratrství, cítím,
jak mi všechno splývá dohromady, staletí, hvězdy,
lidé, všichni králové a všichni malíři i mořeplavci
a cítím, že jsou jako já, že jsou to všichni docela
obyčejní lidé...

MATKA: Synáčku, takhle krásně jsi nemluvil ani
když ti byly tři roky.

PŘESEDKA: Všichni jsou šťastni jako já... (*Pokojík
mizí v šeru*)

6. obraz

V bytě předcedové

ŘEDITEL: Kde je předsesda? Dostal jsem vzkaz, že
za ním mám ihned přijít.

RŮŽENA: Předsesda je u maminky. Ten vzkaz jsem
poslala já.

ŘEDITEL: Aha. Tak podívej se. Ty jsi vdaná, já
jsem ženatý. Musí námi všechno šťastně skončilo.

RŮŽENA: Já ti dám, skončilo. Nebýt tebe, nebyla
jsem vdaná. Míš za mé manželství odpovědnost.

A já bych to manželství dost těžko snášela bez
tvé pomoci.

ŘEDITEL (*se směje*): Ty jsi krotká.

RŮŽENA: Ty nesouhlasíš?

ŘEDITEL: Ne.

RŮŽENA (*vzhrzušeně*): A co si o mně myslíš? Ří-
káš, že je hovnipták nebo netřkal? A ty myslíš,

že m mě může stačit hovnipták? (*Po přísné odmítné*)
Každý týden bude můj manžel trávit toto odpoled-
ne u své matky. To bude náš den.

ŘEDITEL (*ovrtí hlavou*): Ne.

RŮŽENA: Proč ne!

ŘEDITEL: Nechce se mi.

RŮŽENA: To nevadí. Nemusí se ti chřít. Musíš
jen za mnou chodit. A ty víš, že musíš. Ty víš, že
bych manželovi mohla všechno říct.

ŘEDITEL: Chceš se mu priznat, že ses se mnou vy-
spala?

RŮŽENA: Proč? Stačí, když mu řeknu, jak jsi mi
všechno vyznání, že tě na mne poslal.

ŘEDITEL: Drahá paní, nepokoušej se mne strašit.
Tohle mu nikdy neřekneš. Celé tvé manželství
stojí jenom na tom, žeš prošla úspěšně zkouškou,
kterou jsem s tebou provedl. Kdyby se předsesda
dovzděl, žeš něco tušila, zkouška by byla neplatná a
bylo by po manželství. Nezapomeň, že šef poslal
mne, abych prověřil tebe a ne abys ty prověřila
mne. A tak se mne nesmaž připoutávat tak chatrný-
mi špagátky. A aby ses o to definitivně přestala po-
koušet, tak ti řeknu, proč už nikdy nepřijdu. Kon-
ce prostopátníků jsou někdy divné. Začalo se mi
nemilují. Říci, že tebe nemiluju, je málo. Tvé tělo
je pro mne přímo prototypem nemilovaného těla.
Je především nadměrné. Přebývá. Je ho mnohem
více, než by si zasloužilo. Z toho množství kůže jde
na mne hrůza. Jsi obrovská nádoba. Jsi hrnec s va-
řící vodou, do kterého bys mne chtěla hodit a uva-
řit jak hlemýžď. Tvoje nohy, prsa, ruce, to je šest
chobotů slizké chobotnice. Tvá tvář je nalíče-

ná poklička na kotli páchnoucí polívky. Nemohl
bych se tě už dotknout.

RŮŽENA: Řekls to předsvědčivě. Ale říkej si, co
chceš, já bez tebe žít nemohu.

ŘEDITEL: Budeš muset.

RŮŽENA: Myslíš? A nemůžeš zůstat ještě aspoň
minutku?

ŘEDITEL: Minutku?

RŮŽENA: Mám krásnou hudbu na magnetofonu.

ŘEDITEL: Chtěla bys mne nacyhat na hudbu?

RŮŽENA: Tahle se ti bude určitě moc líbit. (*Zapne
magnetofon*)

HLAS RŮŽENY Z MAGNETOFONU: Ty, po-
slyš, ale ty ho máš pořádně v žaludku.

HLAS ŘEDITELĚ Z MAGNETOFONU: Před-
seda. Ten hovnipták. Ten Einstein naší doby. Ten
anurozum. Ten maminčin utěrák. Ten podprdel-
ník.

HLAS RŮŽENY Z MAGNETOFONU: Prosim
tě, co ti udělal?

HLAS ŘEDITELĚ Z MAGNETOFONU: Vše-
chno, co dělám, dělám vlastně kvůli němu. Já —
kvůli té nule.

RŮŽENA (*scastauje magnetofon*): Tak co, chla-
pečku, líbila se ti hudba? To víš, něco jsem se od
svého dnešního manžela přiučila. Mikrofon nosím
tuhle v té broži.

ŘEDITEL: Uznávám, že jsem v pasti. Ale prosím
tě...

RŮŽENA: Jsem ráda, že už prosíš.

ŘEDITEL (*pokračuje*): K čemu by ti to bylo. To
by tě bavilo, když víš, že na tebe nemám chuť? To
by tě těšilo, kdybych to dělal z donucení?

RŮŽENA: Bavilo. Myslím, že právě to by mě ba-
vilo. Kdybys za mnou páli, to bych možná o tebe
ani nestála. Takových jsem už měla. Ale tohle ještě
ne. A právě to mě vzrušuje. Ze nechceš a přitom
musíš. Musíš dělat, co ti poručí chitvá panička.
A jsi přitom inteligentní člověk. Mnohem chytrější
než já. A to mě právě baví, mít v moci takového
inteligentního člověka. Můžeš mi klidně říkat, že
se ti hnusím, že jsem hrnec s vařící vodou a můj man-
žel je hovnipták. Dokonce chci, abys to říkal, pro-
tože tak je to ještě víc vzrušující. A abys věděl.
Před maželem budu vždycky připravená, upravená,

krásná. Chci v tom dřevu vzbudit něco, co v něm nikdy nebylo. Ale před tebou se chci vždycky měnou, nenabarvenou, neumytou, sprostou, hnusnou, nepřiměřenou. Když bibec vládne moudrému, silný slabému, ohavná krásnému...

7. obraz

Simulánně je sídlet pokoj předstevy matky i pokoj předstevy.

PŘESEDÁ: Ano, maminko. Všichni velikánové mi splyvají a já cítím, že je úplně zbytečné, aby se celá vyučování v našich školách zjednodušilo a vyučovalo se pouze o Goethovi a o nikom jiném.

RŮŽENA: Tak pojd', pojd' si mě rozpínat!
PŘESEDÁ: Nač také?

RŮŽENA: A usmívej se!
PŘESEDÁ: Každý, kdo by chtěl být jiný, ztroskotá.

RŮŽENA: Nebo ti mám pustit magnetofon? (*Sama začíná rozpínat ředitel, posazuje ho na gauč alp.*)

PŘESEDÁ: Ztroskotá, protože pravda je jen jedna a ta Goethova pravda je přesně ta pravda, o kterou

lidé, pozoroval, prověřoval, zkoušel, sledoval jsem povrchu i pod povrchem a nakonec jsem došel

pravdy a pravda je to jediné, co dá člověku štěstí.

RŮŽENA (*máchlá se s ředitel, předstevu pokoj se zvolna zatmívá, dál už bude odtud slyšet jen hlasy a zvuky*): Ale ty jsi krásný! Chlupatý!

PŘESEDÁ: Vždyť nikdo z nás nechce na životě než ten spánek, to jídlo a tu jednu věrnou ženu...

RŮŽENA: Ty pačesy! To tělo!
PŘESEDÁ: ...já vím, Růženka se strojí a nevalně

kojí, ale zato je jako já a jako Goethe a jako my všichni a je s ní jeden den jako druhý, všechny dny stejné, všechna století úplně stejná a v tom, maminko, je moje štěstí...

RŮŽENA: No vidíš, že to jde, i když nechceš!

MATKA: Přeju ti ho synáčku. Jenom nesmíš přestat mít rád svou maminku.

RŮŽENA: Zů, zů, o to je to hezčí! (*Ozývá se vrzání postele*)

PŘESEDÁ: Maminko, nikdy tě nepřestanu mít rád. Toto odpoledne po celý náš život bude jenom naše. (*Objímá matku, zatímco se zatmívá pokoj se ozývá strašlivě rytmické vrzání postele*)

Konec

Dopsáno v září 1967

